

Indhold:

Forord af Aage Frandsen, Styregruppen for princip- og handlingsprogram	3
Indledning af Holger K. Nielsen, SF's formand	4
<i>Fremtidspessimisme eller fremtidsoptimisme?</i>	
Margrete Auken: Bæredygtig vækst - en farlig trylleformular	5
Leif Hermann: Fremtidsoptimisme på miljøområdet	7
Jørn Jespersen: Fremtiden afhænger af et nyt politisk projekt	10
<i>Markedet i en globalisereret verden</i>	
Per Fridberg: Globaliseringsmyten	13
Jørn Jespersen: Globalisering kræver global, politisk styring	18
<i>Den sociale arv og marginaliseringen</i>	
Carsten Andersen: Den sociale arv og marginaliseringen	21
Finn Kenneth Hansen: Social arv og marginalisering	24
<i>EU</i>	
Anne Baastrup: EU - hvor går vi hen?	26
Nana Bjerg: Verdensborgere i demokratiernes Europa	28
Pia Olsen: EU - fremtidens europæiske model	31
<i>Velfærdssamfundet</i>	
Flemming Christensen: Velfærdssamfundet	34
Lis Ravn Ebbesen: Velfærdssamfundet	36
<i>Demokrati</i>	
Kim Jørstad: Demokratiet visner	39
<i>Veje til socialisme</i>	
Aage Frandsen: Veje til socialisme	41
Pia Olsen: Veje til socialisme	43
<i>Den multikulturelle udfordring</i>	
Margrete Auken: Nødvendigheden af en religionssamtale på ordentlige vilkår	45
Aage Frandsen: Dansk mangfoldighed	48
Kamal Qureshi: Ligeværdige medborgere i et mangfoldigt Danmark	51

Debathæfte om SF's princip- og handlingsprogram

Forord

SF skal på landsmødet i 2002 have nyt princip- og handlingsprogram. Der er udarbejdet et debatoplæg af det nedsatte programudvalg. Der er udsendt forskellige ideer til partiforeningerne om, hvordan debatten kan forløbe i partiforeningerne.

Dette debathæfte er udarbejdet for at det skal være lettere for partiforeningerne og andre at tage hul på debatten. Her er udvalgt nogle temaer, som vi mener kunne være relevant at diskutere. Vi har bedt forskellige SF'ere, der har forskellige meninger eller indfaldsvinkler om at forholde sig til de pågældende temaer.

Vedtagelse af princip- og handlingsprogrammet næste år er naturligvis vigtig, fordi vi dermed får ajourført vores fælles grundlag i forhold til programmet fra 1991. Der er trods alt sket ganske meget siden da, som berettiger til ændringer.

Men processen frem til vedtagelsen er endnu vigtigere, fordi det er via debatten, at vi for det første når frem til vores fælles grundlag, og for det andet får en fælles forståelse af, hvorfor vi er SF'ere.

Det er derfor vigtigt, at man rundt omkring i partiforeningerne tager debatten op f.eks. i form af en møderække med udgangspunkt i debathæftet.

På styregruppens vegne

Aage Frandsen

Indledning af Holger K. Nielsen, formand for SF

Debatten om princip- og handlingsprogrammet er vigtig

SF har altid været et ideologisk parti.

Vel går vi i hverdagen i clinch med de jordnære og konkrete problemer, som vi skal løse og have politiske bud på. Men det sker altid ud fra nogle overordnede socialistiske værdier og principper. Vi har et langsigtet mål om en socialistisk forandringsproces, hvor kapitalismens uligheder, mangel på demokrati og miljøødelæggende vækst trænges tilbage til fordel for et samfund, hvor det er mennesket og ikke pengene, som styrer udviklingen.

I SF har vi altid været udogmatiske. Socialismen er ikke et system, der for én gang er givet. Det er en idé og en vision, der er under bestandig udvikling. Da Marx og Engels skrev "Det kommunistiske Manifest" var deres udgangsreplik, at proletariatet kun har sine lænker at tabe. Det er unægtelig ikke tilfældet i dag og på baggrund af de katastrofale erfaringer med den såkaldte "virkeliggjorte socialisme" i det gamle Østeuropa er der hos mange en naturlig skepsis overfor den socialistiske tanke. Men så meget desto vigtigere er det at give kød og blod til en moderne demokratisk socialisme, som tager udgangspunkt i de forudsætninger, som er gældende her i begyndelsen af det 21. århundrede.

Som det største danske venstrefløjsparti hviler der her en særlig opgave på vore skuldre. Det er mit håb, at vi med debatten om det nye princip- og handlingsprogram kan give ny dynamik til en stærkere venstre-udvikling i det danske samfund. Det forudsætter, at mange SF'ere deltager i debatten.

Debatten er vigtig. Ikke for debattens egen skyld, men fordi den skal føre frem til et nyt principielt grundlag, som kan give os større styrke i den daglige kamp.

Holger K. Nielsen.

Fremtidspessimisme eller fremtidsoptimisme?

Bæredygtig vækst - en farlig trylleformular

Af Margrete Auken, Medlem af Folketinget for SF

Bæredygtig vækst - med det begreb har den grønne venstrefløj hidtil klaret at holde sig fri af den mest besværlige del af vækstdebatten. Man tilkendegav, at man nok var klar over, at der var problemer med den materielle vækst, men hvis bare man sørgede for, at den var grøn, behøvede man ikke at forskrække nogen med, at de skulle ned i materiel levestandard. Og da det er så ufatteligt meget nemmere at vænne sig til en højere levestandard end en ringere, er det rart ikke at skulle genere vælgere med ubehageligheder. Samtidig slipper man også for at blive beskyldt for at være "dommedagsprofet", hysteriker og andet fælt. Og man behøver ikke at udfordre den vestlige civilisations mest indarbejdede dogme: Nemlig at materiel vækst er godt og at mere vækst er bedre.

Men giver begrebet egentlig mening, hvis det konfronteres med den viden, vi har om, hvad kloden kan magte, og med de erfaringer vi hidtil har høstet med grøn politik - altså restriktiv miljølovgivning og bedst tilgængelig teknologi? Mig bekendt er der ingen steder i verden, hvor man har haft held til at nedbringe ressourceforbruget og energiforbruget og mindske forureningen, hvis man ser på samfundet som helhed - og det skønt man kan fremvise strålende resultater indenfor de enkelte produkter og endda indenfor hele sektorer. Men samfundet som helhed har fremdeles vækst i både ressourceforbrug og forurening - mest nedslående er udviklingen i trafikken, hvor almindelige menneskers vilje og politikernes mod på miljøansvarlig adfærd gang på gang sættes på prøve og dumper med et brag. Det samme gælder IT-sektoren, hvor der helt op i halvfemserne var forventninger om at væksten ville udvikle sig i bæredygtig retning (mindre papir og især mindre forbrug af hardware - det ville alene være software, der skulle fornyes)! Man kan selvfølgelig forklare noget med, at Bill Gates og Microsoft er fæle kapitalister - og på dem passer virkelig alle de platteste ting vi i min ungdom sagde om kapitalismen - men er der nogen steder tegn på en ressourcebegrænsende udvikling indenfor IT?

Spørgsmålet er, om man overhovedet kan opretholde det nuværende niveau, altså nulvækst, uden vækst. Profitratens faldende tendens er ikke noget, Marx har fundet på - erfaringen har vist, at forudsætningen for at opretholde en moderne industri, er vækst. Der er ikke bare abstrakt logik i dette her, sådan er det åbenbart. Og kan man overhovedet gøre det anderledes? At give svar på det, er en af de store udfordringer, moderne og grønne økonomer står overfor.

Baggrunden for min uro over udviklingen er, at hvis Jorden fremdeles skal være beboelig for rigtig mange mennesker, og man ikke vil satse på mirakler i sin fremtidsstrategi, må der helt nye tiltag til. Egentlig kan man vel regne det ud på bagsiden af en konvolut: kloden kan ikke blive ved at levere ikke-fornybare ressourcer og modtage farligt og uomsætteligt affald, samt store mængder af CO₂

i en uendelighed. Det kan muligvis glæde nogen, at nye fund eller nye teknikker viser, at der er energi eller andre ressourcer til både 50 og 100 år mere end hidtil antaget, men det er en trøst, der ikke er meget ved for den, der ser sit liv som et led i den lange kæde. Mine børnebørn vil næppe takke mig for at falde til ro på sådan en oplysning, selvom den betyder, at deres forældre kan fortsætte den livsstil, de har overtaget fra min generation.

Og vil man ikke lade sig forstyrre af simple beregninger, må jeg henvise til et værk, der kom for en halv snes år siden, nemlig "Hinsides grænser for vækst" - fortsættelsen af "Grænser for vækst" fra 1972, der om nogen var med til at sætte skub i hele miljødebatten i 70'erne. I "Hinsides..." har forfatterne fornyet computermodellerne for den globale miljøsituation og hvordan den vil udvikle sig hvis man a). ingenting gør, b). udvikler den strategi, vi har i f.eks. Danmark nu med skrappe miljøkrav, så vi bliver bedre til at bruge den bedste teknologi, men stadigvæk ikke anfægter væksten som sådan. I begge tilfælde ender det galt. Nok udskydes sammenbruddet med den "danske" strategi (det hedder den ikke), men til gengæld bliver det meget *mere* omfattende. Der skal med andre ord helt anderledes radikale tiltag til, hvis det skal batte noget. Og orker vi det?

Bogens resultater er aldrig blevet dementeret. Men de er grundigt fortrængt. Måske skyldes det, at de er for pessimistiske - og sandt er det, at bogen i sin hensynsløshed overfor de fleste politikeres trang til at pylre om deres vælgere fremstår temmelig håbløs. Den rummer virkelig skræksscenarier. Men på den anden side er den mere optimistisk end ret mange af os andre magter at være. Den tror nemlig på, at det kan lade sig gøre at råbe verden og dens beslutningstagere op, så de begynder at tænke langsigtet og kærligt over vores jord - og handle derefter. Den er ment som en advarsel i tide, og dens forfattere tror, der er så meget ansvarlighed og overlevelsestrang i i-landene, at der er håb for en strategi præget af ægte solidaritet med fremtidens mennesker.

Om man så indenfor en sådan solidaritetsstrategi har mulighed for at finde metoder og udvikle økonomiske og produktionsmæssige systemer, der faktisk kan leve op til det pompøse begreb "bæredygtig vækst", må vi håbe. Det vigtige er, at de er *bæredygtige*, og ordet *vækst* bør man nok kun bruge, hvis det faktisk indebærer, at folk får det "bedre", også materielt. Ellers må vi finde et andet ord, som ikke er så belastet af den slags forventninger og så se at komme i gang med at udvikle kvalitetsbegreber, økonomi- og produktionsmodeller og hvad ellers der skal til for at nedbringe forbruget af ikke-fornybare ressourcer og mindske forurening og affaldsmængder. Altså en strategi for nedgang i de riges materielle privilegier inden samfundet går i krise og slum. Alt andet er sværmeri og leflen for forkælede vælgere. Strategien skal inddrage både miljøkrav, bedst tilgængelige teknologi og hvad andet godt vi har. Men den må ikke fortrænge virkelighedens brutaliteter, og vi skal gøre os klart, at den stigende globalisering fordrer en indsats mindst på EU-niveau, hvis man skal gøre sig håb om en ny dagsorden for den betrængte klode. Jeg er med andre ord ikke optimist. Jeg synes det ser temmelig sort ud, ikke mindst fordi der er så få, der konfronterer sig med den barske virkelighed. Men jeg er heller ikke pessimist - jeg har ikke opgivet håbet.

Fremskridtsoptimisme på miljøområdet ?

Af Leif Hermann, cand.jur. afdelingsleder. Tidligere medlem af Folketinget for SF. Medlem af naturklagenævnet. Byrådsmedlem for SF i Skive.

En "år 2000 forståelse" af begrebet miljø kan formuleres på mange måder. Men den klassiske Marx-forståelse; at naturen (og dermed miljøet) er en forudsætning for menneskeskabte værdier, forekommer ikke forældet. Miljøet er genstand for vores økonomiske interesse. Uden den værdiskabelse fandtes der intet menneskeligt liv eller samvær. På det grundlag er udfordringen gigantisk. Vi skal skaffe føde og andre grundlæggende eksistensbetingelser til op mod 6 milliarder mennesker i løbet af forholdsvis få år. Og ikke alene det. Vi skal også skaffe velfærd for de samme 6 milliarder mennesker.

Det belaster naturen i stigende grad, og samtidig har vi endnu ikke opfundet hverken en teknik eller en moral, der blot tilnærmelsesvis giver naturen sit fornyelsesgrundlag tilbage efter vores brug af den. Det kan forekomme ganske skræmmende, når man tænker på at noget så relativt enkelt som at få gennemført den danske vandmiljøplan 2 er ude i svære vanskeligheder. Et andet eksempel er de manglende indgreb overfor biltrafikkens tiltagende andel af CO₂-udslippet. Et tredje eksempel er det langsomme tempo, den rige verden lægger for dagen når det gælder investeringer i fornyelige energikilder. Et fjerde eksempel er den næsten håbløse kamp for at kontrollere mængden af gamle og nye kemiske produkter. Det er forhold, som de fleste beslutningstagere – hvis de gider at følge blot overfladisk med - godt ved, trænger sig på med forøget styrke.

Dette noget dystre kortsigtede perspektiv kunne skabe grobund for en resignation. Men netop det forhold, at vi har at gøre med fundamentale livsbetingelser tilsiger en tro på, at det er muligt at vende udviklingen. Vi har at gøre med menneskeskabte problemer, og derfor kan de også løses ved brug af menneskelig fornuft. Dybest set er kapitalismen også rationel, fordi kapitalen går derhen, hvor den får det største afkast. Udfordringen består altså i at formulere nogle regler, så det bedst kan betale sig at investere i en bæredygtig produktion i bredeste forstand og samtidig sikre, at forbrugernes muligheder for at vælge "det forkerte" indsnævres for til sidst at falde væk. Det har i parentes bemærket ikke noget at gøre med at kapitulere overfor den stadigt mere internationaliserede og koncentrerede investeringskapital. Tværtimod indebærer det en skærpet kamp i form af en tiltagende kontrol med de globale kapitalstrømme. I første omgang ved at skærpe kravene til eksempelvis produktionsgrundlaget for fødevarer for dernæst gennem tilskud at gøre det tillokkende at investere.

Det er en langsom strategi. De bilmotorer, der kan køre på meget beskedne brændstofmængder, er for længst opfundet. Når de ikke endnu i nævneværdigt omfang er kommet i masseproduktion, skyldes det hensynet til afskrivningerne af allerede foretagne investeringer i produktionsudstyr m.m. i den traditionelle bilproduktion. Når omstilling af motorbrændstof fra diesel til rapsolie endnu ikke har fået det blå stempel, skyldes det kombinationen af statslige afgiftsinteres-

ser, motorproducenternes krav om at få pengene hjem på allerede foretagne investeringer i dieselmotorer og olieselskabernes naturlige uvilje mod at lade olie og naturgas blive i jorden.

Ser man på forbrugernes situation, kan det undre, at det er muligt, at miljømæssigt set underlødige eller direkte skadelige produkter stadig kan indgå i det såkaldt frie forbrugsvalg. Eksempelvis importeres stadig betydelige mængder dioxinsprøjtet tøj fra Sydøstasien. Hvorfor er det ikke forbudt? Hvorfor skal man nøjes med et råd om at vaske dioxinen ud af tøjet, før man tager det på? Dioxinen forsvinder jo bare ud i miljøet med vaskevandet.

Spørgsmålet er så, om der er den fornødne tid til at føre denne strategi igennem? Det kan man givetvis betvivle. Netop klimaforandringerne synes at udvikle sig med større fart end først antaget. Tilsyneladende er talen om kvalitativ vækst forstummet i hvert fald i den danske debat, og fokus er igen rettet ind på de traditionelle økonomiske målemetoder for vækst. I Danmark er der en tiltagende ulyst navnlig hos kommunerne til at tage miljøtilsynsopgaverne alvorligt. Dels giver det bøvl og ballade, og dels koster det dyrt i en tid, hvor statens greb om den kommunale økonomi er så stramt som nogensinde. Presset på det åbne land er voldsomt navnlig fra landbruget, hvis arealbehov til udvidelser og koncentrationer i den voldsomt accelererende strukturudvikling øjensynligt er umætteligt. Men også tekniske installationer, herunder også de miljømæssigt set fornuftige, trænger sig på. Og myndighederne står tøvende overfor at sætte præcise grænser for, hvad der er acceptabelt.

Der er altså mange forhold, der trods vores efterhånden grundige kendskab til problemerne, taler for en mere pessimistisk tolkning af udviklingen. Alligevel er det forhold, at det i bund og grund drejer sig om vores fundamentale livsbetingelser, nok til så at sige at forbyde pessimismen, hvis man da ikke vil formulere sin politik som en dommedagsvision. Der kan såvel i det europæiske samarbejde som globalt spores en vilje til at foretage en række nødvendige begrænsninger i miljøforarmningen. Det gælder klimakonventionen, biodiversitetskonventionen, Montreal-aftalen om nedbringelse af CFC-gasudslippet, EU's vedtagelser om VVM og fuglebeskyttelse m.v. Der er kommet opmærksomhed om sammenhængen mellem befolkningsproblemer, politisk uro og miljø. Det folkelige engagement er vokset og danner et stadig mere brugbart afsæt for både accept af begrænsninger i de rige landes velstandsudvikling og formulering af stadigt skrappe krav til producenterne. Miljøet er i modsætning til for 15 år siden blevet et konkurrenceparameter for visse varegrupper og ikke mindst langvarige forbrugsgoder som hårde hvidevarer og biler og visse fødevarer.

Opgaven er i stort format og foregår for det meste i modvind og op ad bakke, men det bør ikke afskrække et politisk parti, der skal nyformulere principper og handlinger. Tværtimod er det vel ret beset meget rart, at problemerne på dette område tegner sig med større og større præcision, selvom de også stadigt kompliceres og forandrer hastighed og retning.

Den indledningsvis angivne marxistiske erkendelse af, at enhver værdiskabelse sker gennem menneskets samvirke med naturen giver en ejendommelig ro i forståelsen. Vores udgangspunkt ligger fast og den menneskelige opfindsomhed er ubegrænset – også når det gælder om at gøre det fornuftige.

- **Kan man stadig tage sit udgangspunkt i Marx' forestillinger om værdiskabelsen ?**
- **Er det en illusion at tro, at den kapitalistiske økonomiske indretning kan tvinges over i en miljømæssigt set bæredygtig adfærd ?**
- **Er forarmningen af det naturlige miljø ikke så vidt fremskreden, at der må kræves dybtgående indgreb her og nu ?**
- **Vil de fattige landes berettigede krav på øget materiel velstand ikke kuldaste vores forestillinger om en bæredygtig udvikling ?**

Fremtiden afhænger af et nyt politisk projekt

Af Jørn Jespersen, Miljøordfører for SF i Folketinget, formand for Folketingets miljøudvalg.

Er der grund til fremtidsoptimisme? Eller fremtidspessimisme? Der er faktisk grund til begge dele. På den ene side kender vi nogenlunde de problemer, som vi står over for i det 21. århundrede, og vi kender også løsningen på dem i hovedtræk. Om det går godt, afhænger af politisk vilje og handlekraft. På den anden side kan det også gå grueligt galt, og hvis det går galt, går ingen på hele jorden ram forbi.

Om det går godt eller skidt afhænger af, om de grønne og venstreorienterede kræfter i verden er i stand til at skabe et nyt, sammenhængende politisk projekt og vinde den fornødne folkelige og politiske opbakning bag det. Et projekt, som afløser det nationalt baserede velfærdsdemokratiske projekt.

Det 20. århundrede var historien om det demokratiske velfærdsprojekt, hvor arbejderbevægelsen og venstrefløjnen satte dagsordenen. Erobring af det politiske demokrati og sikring af menneskerettigheder for alle. Og etablering af et velfærdssamfund, præget af en høj grad af lighed og adgang til basale ydelser som sundhed, uddannelse og forsørgelse i alderdommen. Projektet er stadig relevant – vi har ikke afskaffet den sociale arv, gamle mennesker behandles for ofte uanstændigt på plejehjem, der er ikke tilstrækkelig indflydelse til medarbejderne på vores virksomheder. Men projektet har mistet sin kraft som omdrejningspunktet for mobilisering af et flertal i befolkningen, der kan sætte den politiske dagsorden. For den største part af befolkningen er den materielle velstand sikret – ja mere end det. Og velfærdsstatens ydelser bliver i stigende grad opfattet som varer på hylden, hvor alle individualistisk kræver ind – i stedet for et fælles, solidarisk ansvar, hvor der prioriteres efter behov og væsentlighed.

Velfærdsprojektet havde sit udspring og sin største kraft i Europa – med afsmitning i USA og ny-industrialiserede lande i Asien. Afrika og store dele af den tredje verden var helt koblet af udviklingen og befinder sig i dag i dyb nød og håbløshed. Men vi kan ikke løse vores afgørende problemer, hvis to tredjedele af verden er koblet af udviklingen. Så vil krige og konflikter vokse, flygtningestrømmene blive uhåndterbare og der kan ikke indgås forpligtende og effektive miljøaftaler.

Bæredygtig udvikling må derfor være det 21. århundredes politiske projekt. Global bæredygtighed, hvor der skabes en global alliance, som kan sætte den politiske dagsorden. Bæredygtighed er et diffust og abstrakt begreb, som alle kan tilslutte sig på egne betingelser. Den grønne og internationale venstrefløjns opgave må derfor være gennem politisk kamp at vinde retten til at definere begrebet. Det handler om at sikre opbakning bag et krav om en mere lige økonomisk udvikling i verden, hvor alle lande og deres befolkninger får del i velstanden. Om en social retfærdig verdensorden, hvor adgang til sundhed, uddannelse og social sikkerhed bliver en realitet for alle mennesker. Om en miljømæssig

bæredygtig udvikling, så kommende generationer sikres et miljø- og naturmæssigt grundlag, som til stadighed forbedres.

En sådan udvikling kræver, at vi globalt løser fire sammenhængende og indbyrdes afhængige opgaver:

1. Stop for social udstødning – af fattige lande fra den internationale økonomi og af hele befolkningsgrupper fra arbejdsmarkedet i de rige lande.

De fattige lande må have fri adgang for deres varer til de rige landes markeder – uden told, kvoter og allehånde tekniske handelshindringer - og de skal i en periode have mulighed for at opbygge egne landbrug og industrier uden at blive udsat fra konkurrence fra de rige lande, hvis erhverv jo netop er stærke, fordi de i deres udvikling har været beskyttede mod verdensmarkedet. Udviklingslandene skal have mulighed for at producere og handle sig ud af deres fattigdom.

Gældsproblemerne for udviklingslandene må løses – gælden afvikles over en kort årrække. Tanzania bruger i dag mere på at betale gæld tilbage til rige lande end på sundhed og uddannelse tilsammen.

De rige landes brug af patenter er alt andet end frihandel, og systemet må justeres, så udviklingslandene får adgang til medicin og teknologi til rimelige priser. De forskellige strukturprogrammer, som Verdensbanken og Den Internationale Valutafond påtvinger udviklingslandene, skal reformeres, så de prioriterer bekæmpelse af fattigdom og sikrer social udvikling.

I de rige lande må sammenhængskraften sikres gennem reformer på arbejdsmarkedet, så alle borgere får mulighed for et arbejde, for at skabe sin egen tilværelse og styre sin egen dagligdag.

2. Befolkningsekspllosionen skal standses. I dag er vi ca. 6 milliarder mennesker på kloden, og selv i bedste fald være denne udvikling først standse ved 9 milliarder i midten af århundredet.

Forudsætningen for at befolkningsudviklingen kan bringes under kontrol er netop afskaffelse af sult, nød og fattigdom og udvikling af sociale sikkerhedsnet i de fattige lande. På den anden side er kontrol med befolkningsudviklingen forudsætningen for en fortsat social udvikling, så de to opgaver hænet snævert og uløseligt sammen.

3. Krige og konflikter skal bringes til ophør.

I Congo medfører kolonitidens kunstige grænsedragning, lokale tyranners kamp om magt og naturressurser og stormagters fortsatte kamp for egne interessesfærer, at alle midler kanaliseres i våben og militær opbygning. Hele Centralafrika involveres i konflikten, og det forhindrer, at midlerne bruges til bekæmpel-

se af fattigdom og til social udvikling. Det internationale samfund må udvikle mekanismer og institutioner, som kan bringe konflikterne til ophør.

4. De globale miljøproblemer skal løses gennem bindende og forpligtende internationale aftaler og gennem udvikling af en ren og grøn teknologi, som har en miljø- og resurseffektivitet som er mange gange større end nutidens.

Hvis 9 milliarder mennesker skal brødfødes og klodens miljømæssige bæredygtighed sikres, kræver det en vækst i ny teknologi, som kun stærk politisk styring kan sikre. Ikke blot traditionel regulering gennem regler og påbud, men en styring af og gennem markedet i form af helt nye styringsinstrumenter.

Løsning af de 4 indbyrdes afhængige opgaver kræver globale aftaler – et globalt kompromis, hvor afskaffelse af fattigdom og ulighed hænger sammen med forpligtende og fair aftaler på miljøområdet. Der må skabes et verdenssamfund – i det civile samfund og i form af globale institutioner – som sætter bæredygtighed på den politiske dagsorden med en hidtil uset styrke. Vi må skifte fokus fra de kortsigtede, nationale interesser til de fælles og langsigtede internationale interesser. Det er forudsætningen for, at vi kan se på fremtiden med optimisme.

- **Bæredygtig udvikling må blive den grønne venstrefløjs politiske projekt i det 21. århundrede**
- **Venstrefløjen må skifte fokus fra det nationale til det internationale**
- **Der er brug for et globalt kompromis om at bekæmpe fattigdom, sikre udvikling og et bæredygtigt miljø**
- **Der skal udvikles et stærkt verdenssamfund – folkelige alliancer og stærke institutioner**

Markedet i en globaliseret verden

Globaliseringsmyten

Af Per Fridberg, stud.mag, medlem af SF's Hovedbestyrelse.

Hvad er globalisering?

"Globalisering" er tidens løsen, journalisternes flittigst benyttede modeord og Tony Blairs & Poul Nyrups yndlingsmantra.. Men hvad betyder egentlig "globalisering"? Der er mange forskellige definitioner i spil, men der hersker generelt enighed om, at "globalisering" vil sige en stadig fremadskridende proces, drevet af den teknologiske, militære, økologiske, økonomiske og kulturelle udvikling, der sammenpresser tid og rum, og derved gør verden mindre. "Globaliseringen" hævdes at udjævne kulturelle og økonomiske forskelle i verden. Grænserne overskrides, nationalstaten undergraves og med den undergraves også velfærdsstaten. Kort sagt "harmoniseres" verden og bliver i stadig højere grad til ét enkelt sted.

Globalisering - et uklart begreb

"Globaliseringsprocessens" virkninger optræder også som dens årsager. Økonomisk integration hævdes at skabe "globalisering", men samtidig måles "globaliseringsgraden" oftest på graden af økonomisk integration. "Globalisering" er et så bredt begreb, at det er besværligt at modbevise. "Globalisering" er jo en proces, og ingen ved, om den befinder sig tæt på sin egen begyndelse eller slutning. Man kan derfor uden videre påstå, at f.eks. den øgede integration mellem EU-landene er et udtryk for "globaliseringen", selv om en fjerdedel af verden lever i ulande, der næsten helt er koblet af det økonomiske og politiske samarbejde mellem verdens rige lande. Omvendt kan man med mindst lige så stor ret hævde, at verden i dag stadig er opdelt mellem nord og syd, og at det gamle jerntæppe mellem øst og vest er blevet erstattet af et sølvtæppe. Samt at den økonomiske liberaliseringsproces er drevet frem af bevidste politiske beslutninger. "Globalisering" er et i høj grad uklart begreb.

Globalisering som ideologisk rambuk

I den politiske debat bruges "globalisering" som en ideologisk rambuk. Igen og igen hører man politikere, journalister og kommentatorer sige, at befolkningen er nødt til at acceptere uønskede ændringer af bl.a. velfærdssystemet "på grund af globaliseringen". Der er tale om en "nødvendighedens logik", hvor f.eks. ØMU'en, sociale nedskæringer, tilpasning til andre landes undervisningssystem, skattelettelser, fjernelse af afgifter og øget økonomisk liberalisering og deregulering - alt sammen er "nødvendige tilpasninger", som befolkningen bare må acceptere "på grund af globaliseringen". Vi får fortalt, at denne nyliberalistiske politik er uomgængelig og nødvendig. Det, som "globaliseringen" hævdes at nødvendiggøre, er dermed uden for rækkevidde af en politisk og demokratisk diskussion. Når nyliberalistiske eller centrum/venstre-ideologer bruger "globalisering" som ideologisk rambuk for de politiske reformer, som *de* ønsker, undergraves derfor mulighederne for en folkelig demokratisk samtale, som grundlaget for politiske beslutninger.

Er varehandelen globaliseret?

Ser man på handlen med varer og tjenester på tværs af landegrænser, tegner der sig ikke et billede af en global økonomi med ét stort verdensmarked. Tværtimod foregår samhandlen i meget høj grad imellem EØS-lande (EU og bl.a. Norge og Schweiz), imellem NAFTA-lande (USA, Canada og Mexico), mens Japan, der udgør en stor del af økonomien i verden, lever mere isoleret fra EU og NAFTA, hvad angår samhandel. Handlen er snarere international end global, og er opdelt i tre poler. Internt i EU og internt i NAFTA er der derimod sket en omfattende økonomisk integration.

Er investeringerne globaliserede?

Ser man på de såkaldte "direkte investeringer" på tværs af landegrænser, tegner der sig det samme billede som med vare- og tjenestehandlen. Direkte investeringer i udlandet er investeringer i fabrikker, bygninger, anlæg i andre lande. Som når en dansk virksomhed opretter et datterselskab i skattelyet, Irland. Det kan også være opkøb af aktiemajoriteten i en allerede eksisterende udenlandsk virksomhed. Ofte advarer politikere og erhvervsledere os om, at der sker en kapitalflugt fra Danmark til udlandet, hvis vi overvejer at indføre grønne afgifter, skrappe arbejdsmiljøregler, eller højere erhvervsskatter til finansiering af velfærdssamfundet. Vi bliver truet med, at virksomhederne flytter produktionen, til udlandet, og vi får at vide, at det i dag er så let for virksomhederne at flytte "på grund af globaliseringen". Men nogle fordele må der åbenbart være for virksomhederne i at blive på det marked, hvortil de afsætter størstedelen af deres varer. For det er det, langt de fleste rent faktisk gør.

Er finansmarkederne globaliserede?

Igennem 1980'erne og 1990'erne har en række politiske beslutninger om liberalisering af kapitalbevægelser gjort det meget nemmere at handle med udenlandske værdipapirer. Og denne handel er da også vokset kraftigt. Aktiver fra store dele af verden handles dog kun i meget ringe omfang. Der er forskel på aktivitetsniveauet på børserne i London, New York og Tokyo, og aktiviteten på børsen i Timbuktu, hvis der da overhovedet findes en børs dér. Desuden er langt størstedelen af investeringerne stadig indenlandske. Det skyldes ikke mindst de store pensionskassers tendens til at investere i hjemlige aktiver, samt at man altid bedst kender hjemmemarkedet. Det er i dag et åbent spørgsmål, om finansmarkederne gennemgår en "globalisering", eller om de blot har et globaliseringspotentiale. Vi kan dog konstatere, at de finansielle bevægelser i dag ikke har nogen kraftige virkninger for de enkelte lande. De enkelte landes nationale opsparinger og investeringer som andel af BNP ligger nemlig på samme stabile niveau og bevæger sig næsten i takt. Dette er en indikator for, at økonomierne stadig i høj grad er nationale, og ikke globale. I en helt lukket økonomi vil den samlede opsparing være fuldstændig lig med den samlede investering.

Er vores kultur truet af globaliseringen?

Vi bliver ofte fortalt, at vores kultur er truet af "globaliseringen". At MacDonalds, Coca-Cola, 7-11 kiosker, Walt Disney film, internet og satellit-TV ameri-

kaniserer os allesammen. Eller også kommer truslen fra den muslimske kultur med halal-kød, slør og minareter. Begge udgaver af forestillingen om "kulturimperialisme" mangler historisk dybde. De antager, at dansk kultur er uforanderlig og indeholder en "ren dansk" kerne, der er "dansk i sig selv". Men i virkeligheden er den danske kultur altid i udvikling under indtryk fra andre kulturer, som dansk kultur til gengæld også påvirker. Sådan har det altid været – også i vikingetiden. Den arabiske kultur f.eks., har om nogen påvirket de europæiske kulturer siden middelalderen. Vores kultur optager til stadighed elementer fra andre kulturer og blander dem sammen med de gamle kulturelementer, så de med tiden bliver et integreret hele. Det er blandingen, der er unik, og særlig dansk – ikke de enkelte elementer. F.eks. er hakkebøffen irsk, kartofflen sydamerikansk, pasta er fra Kina, "hygge" er et norsk begreb, "kiosk" er tyrkisk o.s.v. Derfor er vi hverken blevet amerikanske af at se TV eller arabiske af at handle hos den lokale grønthandler. Men det at være dansk har da ændret sig med tiden. Det har det altid gjort, og det vil det altid blive ved med.

Kulturelle barrierer for globalisering

Desuden viser det sig, at nationale og lokale kulturer faktisk udgør en barriere for udenlandske virksomheder, der forsøger at etablere sig. De store internationale butikskæder som f.eks. MacDonalds er organiseret efter forpagtningsmetoden og er oprettet på lokal kapital; forpagteren og de ansatte er lokale, kun selve butikskonceptet er internationalt. MacDonalds har været nødt til at sælge lamme- og vegetarburgere i stedet for at bruge oksekød i de hellige køers land, Indien. Da MacDonalds etablerede sig i Danmark i midten af 1980'erne, var det ikke en del af konceptet, at indgå overenskomst med fagforeninger. MacDonalds blev imidlertid nødt til at fravige deres internationale koncept i bl.a. Danmark. Ellers nægtede de organiserede håndværkere at bygge MacDonaldsbutikkerne. Det er blot to ud af mange eksempler på, at de såkaldte "globale" virksomheder må tilpasse sig lokale kulturelle forskelle, og således ikke magter at ensrette os alle sammen.

Er TV og internet udtryk for globalisering?

Internettet fremhæves ofte som et mønstereksempel på "globaliseringen"; et verdensomspændende netværk af computereservere, der sætter borgere i stand til at kommunikere med hinanden på tværs af alle landegrænser. Internettet har ganske vist gjort kommunikationen hurtigere og mere omfattende, end det var muligt med telefoner, telefaxer og satellitforbindelser, og i takt med PC'ernes prisfald har mange mennesker nu adgang til internettet. Men langt størstedelen af ulandenes befolkninger, og mange fattige i den vestlige verden har stadig ikke adgang til internettet. Kun hvert 20. menneske på jordkloden er online, og ca. 60% af internetbrugerne bor i Nordamerika. I Afrika er der i alt blot 14 mio. telefonforbindelser - færre end på Manhattan eller i Tokyo. Det mest udbredte sprog på internettet er engelsk. Men de fleste brugere af internettet besøger sider på deres eget sprog. Internettet har et globalt potentiale, som i dag ikke udnyttes. Men globalt er internettet ikke i dag. Med mindre man da ikke medregner befolkningen i ulandene, og store dele af de rige landes befolkninger som en del af verdens befolkning. Det samme kan vi konkludere om

sattelit- og kabelbaseret TV. Dog har flere i ulandene, og langt flere i de rige lande, adgang hertil end til internet.

Globalisering som mobilitet?

Det hævdes ofte, at flygtningestrømme og masseturisme er udtryk for en større grad af mobilitet, der skyldes "globaliseringen". Masseturismen er ganske rigtig noget nyt, muliggjort af moderne transportmidler som f.eks. fly, men også af en øget velstand for store dele af befolkningerne i den vestlige verden. Mobiliteten er dog ikke lige stor for alle. Turisterne rejser fra de rige lande til det meste af verden, mens borgerne i de fattige dele af verden ikke har råd til turisme eller ikke kan få et turistvisum til de rige lande. Men også i de rige lande er der en fattig del af befolkningen, for hvem turisme er en sjælden luksus. Flygtningestrømme er der imod ikke noget nyt - kun deres retning. Langt større flygtningestrømme end i dag gik før i tiden fra Europa til Nordamerika, Sydamerika, Sydafrika og Australien.

Den rige del af verden lukker imidlertid af for flygtnings adgang, og langt den største del af verdens flygtninge bor i dag i deres egne nabolande. Mobiliteten er i dag ulige fordelt - både internt i de enkelte lande og internationalt. Kun for de heldige få, er den blevet større, og "globalisering" kan ikke forklare den ulighed. Mobiliteten på arbejdsmarkedet er meget lille. Folk arbejder helst i samme del af landet, som de bor i, og kun meget få arbejder i udlandet.

Glogalskab?

Mens opportunistiske politikere og mainstream journalister messer videre på den store globaliseringsfortælling, vokser antallet af nationalstater i verden, og flere og flere løsrivelsesbevægelser og folkeslag kræver deres egen stat at være borgere i. En fjerdedel af verdens befolkning er glemt, ulandene er koblet af udviklingen, til trods for al globaliserings snakken. 1,5 mia. mennesker lever i dag for under \$1 om dagen. Mange tror åbenbart, at EU eller USA er lig med hele verden, og at den økonomiske integration, der sker i EU og i Amerika derfor er lig med "globalisering". Centrum-venstre-politikere retfærdiggør asocial nedskæringspolitik og harmoniseringer med henvisning til en "globalisering", der i bedste fald er vildt overdreven, og i værste fald er en myte. Det er den rene "glogalskab".

- **Der er ikke dokumentation for at hævde, at økonomien er "globaliseret" i et omfang, der begrænser vores muligheder for at bygge videre på en solidarisk velfærdsmodel, med en høj grad af omfordeling og politisk regulering af økonomien.**
- **Den danske kultur er ikke truet af nogen "globalisering". Tværtimod begrænser kulturelle forskelle fortsat international handel, selvom disse forskelle er under stadig gensidig påvirkning og udvikling.**
- **IT-eliten ser sig selv som en del af en ny global overklasse. Men global er den ikke. IT-eliten forblændes, fordi de opfatter EU og USA som hele verden, og overser store dele af befolkningen, der ik-**

ke har de samme muligheder som dem selv – for slet ikke at tale om ulandene.

- **Globaliseringsretorikken bruges som ideologisk rambuk af politiske kræfter, der ønsker yderligere økonomisk liberalisering. Der spilles på, at vi ikke længere har et politisk valg, men at det er *nødvendigt*, at vi tilpasser os, og selv bryder vores samfundsmodel ned, før "globaliseringen" kommer og tager os. Popøkonomien bruges som våben mod politikken og demokratiet.**

Anvendt litteratur:

Bislev, Sven: "En ny og større verden? - Globaliseringens ansigter", Fremad, Kbh. 1999.

Chalmers, John: "World Wide Web er ikke verdensomspændende", Reuters/Information 22.-23.07.00.

Bourdieu, Pierre: "Acts of Resistance - Against the New Myths of Our Time", Polity Press, U.K. 1998.

Hirst, Paul: "Globalisering, demokrati og det civile samfund", Hans Reitzels Forlag, Kbh. 1997.

Hirst, Paul & Thompson, Gahame: "Globalization in Question, 2nd. edition", Polity Press, U.K. 1999.

Holton, Robert J.: "Globalization and the Nation-State", MacMillan, U.K. 1998.

Møller, Bjarke: "De rigeste lande fejrer væksten, mens de fattige begravnes i gæld", Information 22.-23.07.00.

Vilby, Knud: "En fjerdedel af menneskeheden", Information 12.07.00.

Ringkøbing, Jeanette & Rothenborg, Michael: "De globale vil være lokale", Erhvervsmagasinet, Politiken 09.08.00 og "Skræddersyet Burger-religion", Erhvervsmagasinet, Politiken 09.08.00.

Globalisering kræver global, politisk styring

Af Jørn Jespersen, Miljøordfører for SF i Folketinget, formand for Folketingets miljøudvalg.

Globaliseringen er en realitet.

Fattigdom og nød i lande på den anden side af kloden skaber flygtningestrømme hos os. De farligste kemikalier i verden produceres i de rige lande, bruges i de fattige lande og ender i kroppen hos mennesker i de arktiske egne. Bekæmpelsen af AIDS i Afrika afhænger af patentregler, som er aftalt i verdenshandelsorganisationen WTO, hvor stort set alle verdens lande er medlemmer eller på vej til at blive det. Oplysninger og informationer bringes via Internettet til de fjerneste egne på brøkdele af sekunder. Multinationale virksomheder vokser sig større end de fleste nationalstater og påvirker miljø, lønmodtagerrettigheder og udvikling i alle lande. Globaliseringen er en realitet, som indebærer, at vores skæbne knyttes stadigt tættere sammen – på tværs af racer, grænser og nationaliteter.

Venstrefløjen må stoppe sin verdensfjerne debat om, hvorvidt globaliseringen findes eller ej og om, hvorvidt den er noget særligt nyt – og i stedet i en voldsom fart påbegynde en debat om, hvordan den politiske styring af de globale markeds kræfter kan finde sted og udvikles. Det haster.

Globaliseringen må ikke forveksles med globalisme. Globaliseringen er en udvikling, hvorunder økonomi, teknologi, kultur og informationer knyttes stadigt tættere sammen. Denne udvikling kan analyseres og vurderes nøgternt og objektivt, hvorefter en politisk strategi kan udarbejdes alt efter politisk ståsted. Globalismen er en politisk ideologi, som har en fjernelse af alle handelshindringer som centralt mål, og som ønsker en nyliberal og dereguleret politik udbredt til ét samlet verdensmarked. Venstrefløjen må bekæmpe globalismen, men udvikle en international, solidarisk politik for regulering af de globale markeds kræfter.

Globaliseringen er i sig selv hverken god eller ond. Den skaber øget velstand, men fordeler velstanden uhyre ulige, så skellet mellem rige og fattige lande øges dramatisk. Den undergraver national suverænitet på mange områder, men skaber øgede muligheder for international regulering. Den afskaffer urimelig, gammeldags protektionisme, men skaber grundlag for ny protektionisme gennem patenter og multinationale monopoler. Den bringer mennesker tættere sammen og giver mulighed for meningsfuld kulturel udveksling, men den åbner også for ensretning, trivialisering og amerikanisering af lokale kulturer.

Såvel i Danmark som internationalt kan der identificeres tre politiske hovedretninger i forhold til globaliseringen:

- En ny-liberal, globalistisk politik, som arbejder for at fjerne handelshindringer (især de fattigste landes hindringer mod varer fra de rige lande), skabe frit løb for multinationale selskabers investeringer over alt, indføre globale regler som beskytter de store firmaers patenter på f.eks. medicin og biotek-

nologi, udnytte og udbytte billig arbejdskraft i udviklingslande og lukrere på lave standarder for miljø, sundhed og arbejder-rettigheder i de fattige lande. Denne politik bæres af den store kapital og kanaliseres gennem borgerlige partier.

- En ny-protektionistisk politik, som hylder nationalstaterne, og som ønsker at udvide mulighederne for, at de enkelte lande frit kan fastsætte regler og standarder. Denne linie vinder opbakning fra såvel det yderste højre som det yderste venstre. Ganske vist med vidt forskellige motiver – hvor det yderste højre er båret af frygt for indvandrere og flygtninge, det udenlandske og internationale (i Europa er det EU og i USA er det FN) og af ønsket om at beskytte egne forældede erhverv og arbejdspladser mod konkurrence, er det yderste venstre båret af en idealistisk tro på, at nationalstaterne vil bruge denne protektionistiske suverænitæt til at skabe bedre regler for miljø, sundhed, forbrugere og lønmodtagere – uden at indføre urimelige beskyttelser for egne virksomheder og dermed udløse handelskrige.
- En centrum-venstre linie, som arbejder for at skabe internationale regler og stærke institutioner, som kan styre og regulere kapitalkræfterne og det globale marked. Det er en politik, som vil udnytte de positive effekter af globaliseringen, forhindre tilbagevenden til gammeldags protektionisme, hvor den stærkes ret hersker, og som vil omfordele velstanden, så den kommer alle verdens lande og befolkninger til gode.

Den danske venstrefløj er splittet mellem linie 2 og 3. Det gælder i de enkelte partier på venstrefløjen, og det gælder også miljø- og udviklingsorganisationer, om end de sidste nok mest hælder til en kritisk tilslutning til linie 3. Den samme konflikt præger de grønne partier i Europa, hvor de nordiske partier er mest til ny-protektionismen, mens partierne i resten af Europa taler meget om "global governance" – om global styring og regulering.

Det yderste venstres ny-protektionisme er efter min mening ikke blot en blindgyde – det er en katastrofal fejl-strategi. Mere protektionisme vil måske føre til enkelte, nationale forbedringer på miljø- og sundhedsstandarder – men ikke mange, fordi hensynet til konkurrenceevne og fælles betingelser i en økonomi, som under alle omstændigheder er internationaliseret, vil sætte snævre grænser for den nationale handlefrihed. Hvorfor har ingen lande indført ordentlige og effektive CO₂-afgifter, som kan sætte ind mod drivhuseffekten? Fordi hensynet til egne virksomheder indebærer, at der højst er plads til småskulp som f.eks. den danske afgift. Derimod vil nyprotektionisme føre til den ene usaglige og ubegrundede tekniske handelshindring efter den anden. Konkurrence på statsstøtte (som i kogalskabs-sagen x 100), andre krav til indretning af stikkontakter (som Frankrig er ekspert i at opfinde på produkter i 10.000 vis), skattebegunstigelser, falske miljøkrav, som holder andre landes varer ude osv.

I den situation vil handelskrigene blomstre op, og ethvert forsøg på at etablere internationale spilleregler vil lide skibbrud. Så kan USA igen blokere havnene i Nicaragua og på alle måder genere mindre og svagere lande, som ikke vil mak-

ke ret. Så kan EU opretholde sin urimelige landbrugspolitik og fortsætte med at dumpe overskudslagre med statsstøtte i udviklingslandene.

Ingen regler er lig med junglelove – den stærkes ret. Det gælder både nationalt og internationalt. Der er derfor ingen vej uden om at skabe et civiliseret og solidarisk, internationalt aftale- og retssystem.

Med fælles regler for grænseoverskridende problemer. Med stærke institutioner, som kan fremsætte de nødvendige forslag, som gennem effektive beslutningssystemer kan sikre, at forslagene bliver vedtaget, som kan overvåge at aftaler overholdes, og som gennem effektive sanktioner kan tvinge landene til at leve op til indgåede aftaler. I gamle dage måtte arbejderne slutte sig sammen i fagforeninger for at stå stærkt over for arbejdsgiverne. I dag må nationalstaterne slutte sammen for at stå stærkere over for multinationale selskaber og de globale markeds kræfter.

- **Globaliseringen er en realitet, som venstrefløjnen må forholde sig til, hvis den vil leve op til sit internationale, solidariske ansvar**
- **Globaliseringen har såvel positive som negative effekter**
- **Globaliseringen kræver global, politisk styring og regulering, som kan bidrage til et retfærdigt og solidarisk verdenssamfund – nyprotektionismen må bekæmpes**
- **Global styring kræver stærke og effektive globale institutioner**

Den sociale arv og marginaliseringen

Den sociale arv og marginaliseringen

Af Carsten Andersen, konsulent, tidligere medlem af Folketinget for SF, tidligere socialpolitisk ordfører.

Alle mennesker får en social arv i form af de vilkår, man vokser op under. For langt de fleste har denne sociale arv en positiv betydning. Forældrenes kærlighed – hvor sparsom den end måtte være – de materielle forhold, forældrenes netværk og livsstil har betydning for, hvordan mennesker er istand til at klare vanskelige sociale hændelser og problemer og undgå udstødning.

Risikoen for ikke at kunne klare sig i livet hænger sammen med forældrenes evne til at give barnet omsorg og kærlighed, men også forældrenes netværk og livsstil har betydning. Det er ofte de dårligt fungerende børn og unge af dårligt fungerende forældre, man betegner som belastet af den sociale arv. Men børn og unge af dårligt fungerende forældre kan fungere udmærket, her har "den sociale arv" fået en anden betydning. Man kan således tale om en positiv og en negativ social arv.

Uddannelsesområdet, arbejdsmarkedet og boligsektoren er de tre betydningsfulde dele i samfundet, som er de primære årsager til udstødning/marginalisering.

Uddannelse – og helst en videregående uddannelse får større og større betydning, og undervisningssystemet har indrettet sig på dette. De strenge uddannelseskrav gælder ikke kun i forhold til arbejdsmarkedet, men også i forhold til at kunne orientere sig i samfundet. Mere og mere kommunikation foregår elektronisk. En lang række love og bestemmelser griber ind i dagligdagen på kryds og tværs, og har man ikke træning i at læse og sammenholde tingene, får man hurtigt oplevelsen af, at systemerne er imod én.

En stor gruppe unge - omkring 5.000 pr. årgang - får aldrig en uddannelse, som de kan klare sig med i tilværelsen. Udstødningen starter her. I dag findes der en række tilbud til de unge, for hvem skolen ikke var et relevant uddannelses tilbud. Mest relevant er produktionsskoler, den frie ungdomsuddannelse, ungdomsskoler og efterskoler. Herudover findes der en række skoletilbud til unge med indlæringsvanskeligheder. Men disse uddannelses tilbud er desværre til stadighed mål for kritik og nedskæringer, oftest på grund af deres utraditionelle undervisningsfacon. Desværre – for faktisk kan den negative sociale arv brydes gennem de særlige undervisningstilbud, som retter sig mod en anden form for indlæringsevne end den, der traditionelt bygges på i uddannelsessystemet. Sådanne tilbud bør være gældende lige fra starten af skolegangen og hele livet igennem.

Arbejdsmarkedet er den mest tydelige udstødnings faktor. Arbejdsmarkedet udstøder mennesker, som af forskellige årsager ikke kan opfylde de krav, der

stilles. Det skyldes ikke altid manglende uddannelse, at mennesker udstødes fra arbejdsmarkedet. Alder og nedslidning har også stor betydning. Rationalisering og krav om højere effektivitet danner ofte grundlaget for udstødning. Når løndannelsen følger effektiviteten bliver de mennesker, som ikke er fuldt effektive, tabere i kapløbet. Rationalisering af tidsmæssigt krævende servicefunktioner, som ikke kræver særlige uddannelsesmæssige forudsætninger er endnu en væsentlig udstødningsfaktor.

Tilknytning til arbejdsmarkedet har stor betydning. Ikke kun for indtægten, men også for tilknytningen til et socialt fællesskab. Og for følelsen af at være betydningsfuld for et arbejdes udførelse. Indtægtstabet kan arbejdsløshedsunderstøttelse eller kontanthjælp kompensere for. Men tabet af socialt fællesskab kompenseres der ikke for, og det er når den enkelte ikke længere har betydning, at man for alvor kan tale om udstødning.

Aktiveringsprogrammer i A-kasserne og i kontanthjælpssystemet skal danne en modvægt til udstødningen. Men desværre forstærker aktiveringsprogrammerne for mange oplevelsen af at være udstødt. Meget af aktiveringsarbejdet er "som om arbejde", og andet er kun en midlertidig foranstaltning som ikke giver hverken håb om eller mulighed for fast arbejde. Andre tilbud til bekæmpelse af udstødning er flex- og skånejobs som nok har et mere langvarigt sigte men er særplaceringer på arbejdsmarkedet med begrænsede rettigheder. Der er brug for et tilbud om et tredje arbejdsmarked med virksomheder, som ikke udelukkende fungerer på effektivitetsgrundlag, men også ud fra hensynet til at bevare beskæftigelsen og det sociale fællesskab på arbejdspladsen. Der er en lang række opgaver indenfor genbrug, service og småproduktion, som trænger til at blive løst. En lang række af disse opgaver løses i dag i aktiveringsprogrammer. I stedet kunne man oprette almindelige jobs i særlige virksomheder. Heri ligger der en udfordring for såvel fagbevægelsen som kommunerne.

Boligsektoren er den tredje udstødningsfaktor. Vi kan se det i gadebilledet; hjemløsheden er langt mere synlig i dag. Den er ikke kommet ud af den blå luft, men er resultat af de to førnævnte udstødningsfaktorer samt af boligmarkedets saneringspolitik. Efterhånden er der intet udbud af små prisbillige lejligheder med social rummelighed. Dem har saneringspolitikken indskrænket kraftigt. En del landkommuner river nu små tidligere landarbejderboliger ned i frygt for at socialt dårligt stillede familier flytter ind. De almene boligselskaber har fået vide rammer til at sortere familier uden fast arbejde fra. Kommunale ejendomme omdannes til ejerlejligheder, som mennesker med lave indtægter ikke har råd til at bo i.

Nogle mennesker finder alternative boligformer i havehus-miljøer eller ved selv at bygge på arealer, som ligger ubrugte hen. Hjemløshed er ikke kun et spørgsmål at mangle en bolig. Det er også et spørgsmål om at have en bolig, hvor man føler sig hjemme. Mange mennesker trives dårligt i boligomgivelser hvor de ikke føler sig hjemme, og er man i yderkanten af arbejdsmarkedet og oplever systemernes modstand kan fællesskabet på gaden være en vej til at opleve en form for accept blandt ligestillede.

Der gøres ikke meget for at forebygge hjemløshed, men indsatsen for at forbedre hjemløses vilkår i hjemløsheden er forstærket. By og Boligministeriet har iværksat programmet "Skæve huse til skæve eksistenser", som sigter mod at etablere særlige boligmiljøer til de mest udsatte hjemløse. En anden form for ghettoisering. En anden model kunne være at etablere boligmiljøer, hvor beboerne i stor udstrækning får mulighed for at sætte deres eget præg på boligen og de nære omgivelser. Erfaringer fra sociale fællesskaber i havehusmiljøer og saneringskvarterene kan bruges - uden de fysisk dårlige boliggrammer herfra kopieres.

Det er en kendt socialpolitisk læresætning, at et samfund skal kendes på den måde, hvorpå det behandler sine svagest stillede. Det danske samfund giver nødtørftige økonomiske vilkår til udstødte, men har hverken vilje eller evne til at give plads, rum eller udvikling for andre livsformer, andre arbejdsmuligheder og andre boligformer. Det er et politisk velfærds mål at forebygge udstødelse gennem udvidelse af samfundets rammer, så vi ikke længere taler om marginaliserede og udstødte, men om mennesker med særlige egenskaber og livsstil.

- **De primære årsager til udstødning findes i uddannelsesområdet, på arbejdsmarkedet og i boligsektoren.**
- **Den negative sociale arv kan brydes gennem særlige undervisnings-tilbud, som retter sig mod en anden form for indlæringsevne end den, der traditionelt bygges på i uddannelsessystemet.**
- **I dag kompenserer vi ikke de arbejdsløse for tabet af socialt fællesskab. Men det er når den enkelte ikke længere har betydning, at man for alvor kan tale om udstødning.**
- **Det danske samfund har hverken vilje eller evne til at give plads, rum eller udvikling for andre livsformer, andre arbejdsmuligheder og andre boligformer.**

Social arv og marginalisering

Af Finn Kenneth Hansen, cand.polit, ansat i CASA. Tidligere Økonomisk konsulent for SF's folketingsgruppe.

En elendig opvækst, præget af en række belastningsfaktorer (kriminalitet, vold, misbrug) i barndommen, forårsager ikke i sig selv, at man som voksen bliver arbejdsløs, psykisk syg eller misbruger og ude af stand til at tage sig af egne børn. Med meget få undtagelser er ingen på forhånd skæbnebestemt til et dårligt liv, og forskningen giver ikke grundlag for at forudsige noget om det enkelte menneskes liv. Faktisk viser en række undersøgelser, at hovedparten af børn med vanskelige opvækstvilkår får et normalt liv og klarer sig både absolut og relativt bedre end deres forældre.

Den såkaldte sociale arv består i at arve nogle sociale chancer eller risici. Selvom "den sociale arv" har fået vanskeligere vilkår med udbygningen af velfærdsstaten, så betyder "social arv" først og fremmest noget for ens relative placering i samfundet - om man ender med en relativ god eller en relativ dårlig placering". Den samfundsmæssige udvikling i de sidste 30 år har medført at en række barrierer for social mobilitet er brudt ned. Ikke mindst uddannelsesindsatsen har givet børnene chance for at opnå en relativt bedre placering end forældrene fik.

Ulighed og risiko

Velfærdssamfundet er også blevet meget rigere og en del af rigdommen er brugt til udbygningen af den offentlige sektor, dvs. skole- og uddannelsesindsats, sundhedsvæsen og overførselsindkomster. Men der er en klar tendens til at goder, som alle skulle have lige adgang til, såsom uddannelse, helbred og beskæftigelse fordeles ulige. Ikke mindst det sidste via en øget marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet.

Der er størst chance for at få del i goderne, hvis ens forældre også er placeret øverst i fordelingen. Og omvendt. Chancen for at få del i goderne er mindst, hvis ens forældre selv var placeret i bunden af fordelingen. Derfor skal den sociale arv i høj grad ses i kombination med fordelingspolitikken. En fordelingspolitik, som i høj grad er indrettet og målrettet de personer/familier, som befinder sig i den lave ende af fordelingshierakiet, er lige så påkrævet i dag som tidligere. En svækkelse af fordelingspolitikken vil føre til øget polarisering.

Der er forsat og til stadighed behov for en kamp for en fordelingspolitik, som først og fremmest er til gavn for de dårligst stillede i samfundet. Det gælder i den generelle velfærdspolitik med henblik på ydelser og skatter, men det gælder ikke mindst i udformningen af den mere konkrete dagligdags socialpolitik.

Velfærdssamfundet er på den ene side præget af en forsat vækst i bruttonationalproduktet og i denne periode en forsat vækst i beskæftigelsesmuligheder. På den anden side er der forsat ulighed og en forsat marginalisering i samfundet. Derudover er velfærdssamfundet præget af en række risikofaktorer.

Social ulighed

Socialpolitisk kan der peges på risikofaktorer i barndommen.

Undersøgelser har peget på hvilke – og hvor mange – alvorlige belastninger børn udsættes for i deres barndom. De forhold, der er tale om, er: kriminalitet, seksuelt misbrug, vold, alkohol- eller stofmisbrug og selvmord – altså forhold, der opleves i familien. Belastninger som børn udsættes for i eller af det omgivende miljø. Opgørelserne viser, at hver 10. barn oplever en eller flere af disse belastninger.

Men for børn, hvor forældrene er førtidspensionister (dvs. mangler et godt helbred, erhverv og beskæftigelse), er risikoen for at de udsættes for disse belastninger markant større, nemlig 4 – 5 gange større (mellem 21 og 25 % af børn, hvor mor eller far er førtidspensionist er udsat for flere af de nævnte belastninger).

Der er altså nogle klare sammenhænge mellem forældrenes sociale status og de belastningsfaktorer, som børnene oplever. Den sociale ulighed kan ses som synonym for "social arv", hvor den sociale ulige adgang til velfærdsgoder betyder, at fx. børn af de mindst-uddannede også får mindst del i velfærdsgodet "uddannelse".

Selv om velfærdsstaten på den ene side har fremmet den sociale mobilitet (og dermed hæmmet "den sociale arv") er det forsat sådan at ikke alle får lige adgang til den selvsamme velfærdsstats ressourcer – som netop har vist sig virksomme overfor at kunne bryde "den sociale arv". Ud over en forstættelse af en velfærdspolitik med et fordelingspolitisk indhold - som primært angår de økonomiske sider af hverdagslivet - er det væsentligt at erkende og udforme en socialpolitik, som i højere grad mindsker den sociale ulighed, som forsat karakteriserer velfærdssamfundet.

- **"Social arv" betyder først og fremmest noget for ens relative placering i samfundet - om man ender med en relativ god eller en relativ dårlig placering".**
- **Der er størst chance for at få del i goderne, hvis ens forældre også er placeret øverst i fordelingen. Og omvendt. Chancen for at få del i goderne er mindst, hvis ens forældre selv var placeret i bunden af fordelingen.**
- **Velfærdssamfundet er på den ene side præget af en forsat vækst i bruttonationalproduktet og en forsat vækst i beskæftigelsesmuligheder. På den anden side er der forsat ulighed og en forsat marginalisering i samfundet.**
- **Det er forsat sådan, at ikke alle får lige adgang til velfærdsstatens ressourcer, som netop har vist sig virksomme overfor at kunne bryde "den sociale arv".**

EU

EU – hvor går vi hen?

Af Anne Bastrup, medlem af SF's hovedbestyrelse, EU-ordfører for SF i Folketinget.

Europa i verden

Europas enestående geografiske placering samt den af historiske grunde nære politiske kontakt til USA giver EU en enestående mulighed for at sætte en anden dagsorden. EU skal spille en samlende global rolle, hvor ambitionen er at stoppe den militære udvikling og styrke den civile krise- og bistandspolitik.

Med et EU, der efter vedtagelsen af Nice-traktaten må forventes om få år at dække størstedelen af Europa, må ambitionsniveauet være højt, når et fremtidens EU skal beskrives. EU skal derfor ikke udvikle sig til at blive en stormagt, der militært eller i øvrigt sikkerhedspolitisk skal måles med USA. Placeringen af Europa og Europas historie betinger en anden vej. Der skal ske et samarbejde med såvel de lande (verdensdele), der ligger mod syd samt mod øst på en måde, hvor det ikke bliver den militære trussel, der betinger samarbejdet, men i stedet en fælles forståelse af fredelig sameksistens.

EU skal ikke indtage en plads i verdenssamfundet som baserer sig på militær magt men på dialog og samhandel. Kun derved kan man få sat en anden dagsorden på verdensplan.

En dagsorden, som udover civil krise- og bistandspolitik, går forrest i arbejdet for at sikre en miljømæssig bæredygtig udvikling på hele kloden. En dagsorden, hvor social dumping ikke finder sted, og hvor der satses på egentlig frihandel, som sikrer 3.verdenslande reel adgang til markederne.

Demokrati

Forudsætningen for at EU kan sætte disse dagsordner er, at EU selv går foran med skabelsen af et demokrati, der baserer sig på åbenhed, inddragelse af befolkningerne i beslutningsprocesserne og respekt for menneskerettighederne på alle niveauer.

Demokrati forudsætter gennemskelighed for den enkelte borger. Den enkelte borger skal f.eks. have mulighed for aktindsigt i forvaltningen såvel i eget land som i EU. Gennemskelighed indebærer også at borgeren ved, hvor man beskæftiger sig med hvad. Det betyder, at der bør skabes en mere præcis afgrænsning og definition af, hvad EU er ansvarlig for, og hvad det enkelte land har ansvaret for. Afgørende for denne afgrænsning må være at EU består af en række selvstændige lande, som i fællesskab forsøger at løse grænseoverskridende fælles problemer til gavn for de mennesker, der bor i landene.

Men demokrati forudsætter også at borgeren oplever nærhed. De nationale parlamenter skal derfor have en mere selvstændig rolle. COSAC-møderne (mø-

der mellem de nationale Europaudvalg) er nu institutionaliseret. Disse møder drejer sig imidlertid om mere overordnede problemstillinger. Man burde i forlængelse heraf institutionalisere regelmæssige møder mellem andre relevante parlamentsudvalg. Først derved kunne det enkelte nationale parlamentsmedlem få mulighed for at formidle sit eget politiske baglands holdninger til konkrete spørgsmål.

Demokrati forudsætter også at de styrende organer har et folkeligt mandat. Derfor bør der gøres op med kommissionens rolle. Kommissionen er på ingen måde valgt af befolkningerne, men er en kun embedsmænd, der imidlertid reelt via initiativretten i alt for høj grad er bestemmende for EU's udvikling.

Hvis EU skal kunne gå forud med en demokratisk opbygning bør initiativretten derfor overgå til de enkelte landes parlamenter, som skal kunne udøve denne ret via landets minister i Ministerrådet. Ministerrådet skal på denne måde fremover have initiativretten og som følge heraf bliver EU-kommissionens kompetence blot at udføre de opgaver, den pålægges. Tilsvarende skal EU-parlamentets opgave afgrænses til at være den institution, der kontrollerer EU's Ministerråd og EU-kommissionen og EU-forvaltningsgrenene, herunder naturligvis budgettet.

En anden forudsætning for at EU kan sætte den globale dagsordenen er, at der kan træffes beslutninger. Systemet må ikke låses fast i detailspørgsmål. Det indebærer bl.a. at der endeligt bør gøres op med lovgivning på detailniveau. Rammedirektiver skal erstatte den hidtidige lovgivning. Et EU med måske 30 lande skal ikke og kan ikke reguleres i detaljer. Via EU-lovgivning skal de store linier fastsættes, og gennemførelsen i langt højere grad overlades til det enkelte land.

Herved kan kræfterne koncentreres om at placere EU i de centrale globale spørgsmål, som nævnt i indledningen.

- **EU skal spille en samlende global rolle og bl.a. arbejde for egentlig frihandel med 3.verdenslande.**
- **Den almindelige borger skal kunne gennemskue beslutningsprocesserne i EU.**
- **De styrende organer i EU skal have et folkeligt mandat.**
- **Der skal gøres endeligt op med detail-lovgivningen i EU – den skal erstattes af rammelovgivning.**

Verdensborgere i demokratiernes Europa

Af Nana Bjerg, stud.scient.pol, formand for SF's udvalg for etnisk ligestilling

Mit Europa bygger ikke på nationalistiske værdier med dannebrogflag, kongehus og selvtilstrækkelighed. Men det betyder ikke, at det i stedet bygger på et blå-gult flag, kommissærer og unionsdrømme. For det er jo den modsatte form for nationalisme. Euronationalismen rummer præcis ligeså meget selvtilstrækkelighed som den traditionelle nationalisme.

Når jeg som folkesocialist vælger, hvordan mit Europa skal se ud, er udgangspunktet et tredje: Jeg vil være verdensborger i demokratiernes Europa. Hverken den europæiske eller den danske nationalisme skal få mig til at fravælge enten det internationale eller det decentrale perspektiv. En lille gruppe vesteuropæiske lande skal hverken økonomisk, sikkerhedspolitisk eller på andre måder være ene om at repræsentere europæerne. Alle europæiske lande skal, hvis de ønsker det, være mere eller mindre med i EU.

Forskellige former for delvise og glidende medlemsskaber skal gøre det muligt med det samme at optage *alle* øst- og centraleuropæiske lande i EU. Fleksible samarbejdsformer og åbenhed overfor andre samarbejdsfora end EU skal give mulighed for, at alle lande ikke behøver være med til alle politikker. Det sikrer både retten til forskellighed og muligheden for at alle lande kan være med i EU-samarbejdet i deres eget tempo.

Modstand mod europæiske unionsdrømme og selvtilstrækkelighed

Hverken europæerne eller resten af verden har nogen interesse i EU som en ny superstat. Hvis et flertal af de rige industrialiserede lande slår sig sammen for at udelukke resten af verden og udnytte sine økonomiske fordele, er det på længere sigt hverken godt for de europæiske borgere eller for resten af verden.

Hvis de europæiske lande går sammen om at organisere sig militært og føre fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, rummer det dels en risiko for nye kapløb og oprustningskonkurrencer i forhold til verdens andre stormagter og dels en vedvarende fare for interne uenigheder og krige, når man forsøger at ensrette så forskellige landes interesser og politikker.

Hvis den europæiske union lukker sig mere og mere om sig selv i fælles enighed om at lukke grænserne for dem, der kommer udefra, vil det være katastrofalt for flygtningene. De overlades enten til forfølgelse i deres hjemlande eller til de skrupelløse menneskesmuglere, der kan smugle dem indenfor i EU's slaraffenland for uhyrlige summer og med livet som indsats.

Derfor skal unionsudviklingen med fælles mønt, militær og Schengen bremses, og flere - også ikke-europæiske - lande skal have mulighed for at være tilknyttet forskellige dele af EUs politikker.

Sikring af folkestyret og det demokratiske engagement

Vi er verdensborgere med lokal forankring. Som samfundet ser ud anno 2000 er demokratiet og det folkelige engagement stadig tæt sammenknyttet med nationalstaten, og sådan vil det sandsynligvis være et godt stykke ind i fremtiden.

Demokrati fordrer åbenhed om beslutninger og mulighed for demokratisk dialog. Og indtil videre er de nationale parlamenter stadig det bedste forum for demokratiske beslutninger om ting, der rækker ud over lokalpolitikken. På EU-plan er der endnu ingen europæisk offentlighed og dialog på andet end eliteplan. Derfor har EU-parlamentarikerne heller ikke et reelt demokratisk mandat. De er blevet valgt på grund af deres nationale partiers nationale politikker. For hvad partierne laver i EU-parlamentet er kun undtagelsesvis offentligt debatteret eller kendt.

I stedet bør de nationale parlamentarikere mødes med hinanden på tværs af grænserne, og EU-beslutninger skal tages på baggrund af de nationale parlamenters mandater til deres ministre. På den måde er der ansvarlige politikere, som kan fravælges eller genvælges ved folketingsvalgene. Den føderalistiske vision, der handler om at give det nuværende EU-parlament langt mere magt i håb om, at det automatisk vil skabe en europæisk offentlighed, er naiv. I hvert fald hvis den offentlighed, vi snakker om, skal omfatte mere end en lille håndfuld velstillede og europæisk orienterede intellektuelle.

Socialistisk politik i Europa

De nationale parlamenter er vores kamppladser for rød-grøn europæisk politik. Derfor skal vi samarbejde og koordinere vores nationale politikker gennem alliancer med andre europæiske rød-grønne kræfter. Og det er netop i det lokale og på det decentrale niveau de progressive kræfter er stærke. Her kræves ikke - i samme grad som på EU-plan - kapital og ressourcer for at komme igennem med politiske ideer. På nationalt og regionalt plan kan engagementet ofte være nok til at bære de gode ideer frem.

Selvom basis er de nationale parlamenter, er der dog intet til hindring for at et flertal af de europæiske ministre - på baggrund af deres demokratiske mandater - vedtager fælles minimumsregler på de områder, hvor det indre marked skaber grænseoverskridende problemer: Miljø, arbejdsmiljø og forbrugerpolitik. Fælles europæiske politikker på disse områder er simpelthen nødvendige for at sikre høje standarder og undgå "dumping", hvor virksomhederne flytter til landene med de laveste miljøkrav.

Mit Europa skal være åbent overfor resten af verden, give mulighed for folkelig dialog og indflydelse og derved give de bedste rammer for rød-grønne resultater til gavn for såvel Europa som for resten af verden.

Den politiske kamp for et folkesocialistisk Europa skal kæmpes sammen med andre rød-grønne kræfter i resten af Europa. SF skal sikre et stadigt pres for at Danmark udnytter sin veto til at bremse de andre lande når unionsudviklingen går lidt for hurtigt, og når man glemmer at tage hensyn til det Europa, der er

uden for EU og den verden, der er uden for Europa. Vi skal være verdensborgere i demokratiernes Europa.

- **Euronationalismen rummer ligeså meget selvtilstrækkelighed som den traditionelle nationalisme.**
- **Fleksible samarbejdsformer skal sikre både ret til forskellighed og mulighed for at alle lande kan at være med i EU-samarbejdet i deres eget tempo**
- **På EU-plan er der endnu ingen europæisk offentlighed og dialog på andet end eliteplan. Derfor har EU-parlamentarikerne heller ikke et reelt demokratisk mandat**
- **De nationale parlamenter er vores kamppladser for europæisk politik baseret på internationale alliancer af Europas rød-grønne kræfter**

EU – fremtidens europæiske model

Af Pia Olsen, medlem af SF's forretningsudvalg og hovedbestyrelse. Sagsbehandler i Danmarks Naturfredningsforening

EU-konstruktionen skyldes i stor udstrækning tilfældigheder. Forskellige regeringschefer og kommissionsformænd har haft store planer og intentioner med samarbejdet, men da der skal indgås kompromiser har samarbejdet nærmest udviklet sig hovsa-agtigt. Fremtidens Europa kræver, at vi sætter samarbejdet som helhed til diskussion. Hvilket Europa ønsker vi, og hvordan opnår vi det? Hvis der ikke tages udgangspunkt i det, bliver fremtidens Europa defineret af embedsmænd og multinationale selskaber og ikke af folkevalgte politikere – og da slet ikke af SF.

Problemet i dag er, at de folkevalgte tager udgangspunkt i det eksisterende EU-samarbejde og forholder sig til små ændringer af dette, i stedet for at tage den grundlæggende diskussion om, hvad vi vil med Europa. Det medfører, at de folkevalgte i virkeligheden ikke får reel indflydelse. Under de sidste mange folkeafstemninger i Danmark er der blevet lanceret forskellige metaforer for EU-samarbejdets udvikling, og jeg vil bruge en af disse til at illustrere problemet, nemlig *toget*. *Toget* skulle enten skifte spor, fortsætte i samme retning eller helt stoppe op. Det var de muligheder, befolkningen skulle tage stilling til. Men hvem siger, at vi gerne vil køre i tog? Hvorfor er det ikke muligt at vælge et andet transportmiddel? Mit udgangspunkt for diskussionen er: hvilket Europa ønsker jeg!

Europa står med mange forskellige problemer; massiv arbejdsløshed, generel manglende folkelig deltagelse og miljøproblemer for at nævne nogle af de mere presserende. Disse problemer skal løses, hvor det er muligt at løse dem. Grænseoverskridende problemer skal løses i internationale organisationer, regionale problemer regionalt og lokale problemer lokalt. Den suveræne nationalstat er ikke længere suveræn, når den ikke kan løse de forskellige problemer, den står overfor. Derfor skal vi *udvide* det politiske rum. Uden denne udvidelse vil det blive virksomheder og spekulanter, der styrer den fremtidige udvikling. Hvis vi vil sikre, at det bliver befolkningen, der sætter dagsordenen for fremtidens politik – så kræver det mere end det politiske rum, der hedder Danmark. Det kræver overstatslig styring på europæisk plan og globalt plan.

EU har med sin opbygning en enestående mulighed for at løse nogle af de problemer vi står overfor. Samarbejdet er ikke bare et mellemstatsligt samarbejde, hvor alle skal være enige. EU har mulighed for at træffe beslutninger henover hovedet på enkelte lande, hvilket også betyder at Danmark kan blive tvunget til lovgivning, som det danske folketingsflertal ikke er enig i. På ligestillingsområdet blev den danske stat tvunget af EU-domstolen til at indføre ligelønsregler. Før 1986 havde Danmark ikke en ligelønslov, og kun gennem pres fra den europæiske union blev der vedtaget lov i Danmark om det. EU har nemlig ikke bare muligheden for at vedtage lovgivning, men også mulighed for at sanktionere medlemsstater, der ikke vælger at følge lovgivningen, hvilket var tilfældet i lige-

lønsagen. Det er en helt enestående mulighed, som ikke findes i andre internationale organisationer, og gør EU mere operationelt.

EU skal derfor bruges aktivt, også af den europæiske venstrefløj – og bliver det heldigvis også! Der er dog behov for ændringer i det eksisterende samarbejde. Store ændringer. SF må kræve, at det fortsatte EU-samarbejde sker på baggrund af en forfatning. En EU-forfatning, der klart præciserer de opgaver og områder, der er og skal være omfattet af det overnationalt samarbejde. Arbejdsopgaverne skal opdeles i: Hvilke opgaver EU skal løse, hvilke opgaver de regionale råd skal løse og hvilke opgaver nationalstaten skal løse. SF skal turde tænke i nye opdelinger af det politiske rum for at generobre det.

Overnational lovgivning gør det muligt at tvinge forskellige lande til at ændre adfærd, men den gør det også muligt at lave lovgivning på tværs af grænser, og det bliver i stigende grad nødvendigt. Virksomheder der arbejder på tværs af grænser skal sikre deres medarbejdere ordentlige vilkår - ikke kun i Danmark, men overalt i EU. Med den stigende samhandel mellem EU-landene er vi nødt til at følge op med politisk regulering, både hvad angår produkter og arbejdsvilkår. Vi skal have ret til at kræve gode produkter, et godt miljø og ordentlige arbejdsforhold for hele EU. Det vigtige er, at problemerne bliver løst på de lovgivningsniveauer, hvor problemerne er. At afgive kompetence til EU betyder ikke nødvendigvis, at medlemslandene afgiver magt. Der er tværtimod tale om, at der opnås en øget politisk styring.

Det enkelte individ skal ikke have suveræn frihed til at behandle andre dårligt. På samme måde skal enkelte lande ikke have mulighed for f.eks. at forurene det globale miljø eller underbyde andre lande i dårlige sociale og arbejdsmæssige vilkår. Et enkelt land kan med en miljø- og menneskefjendsk politik undergrave demokratiet i de omkringliggende lande. Derfor er det nødvendigt at indføre en overnational demokratisk beslutningsproces – både på regionalt og globalt plan. I vores regionale område, Europa, skal EU bruges som et redskab til at skabe den nødvendige udvidelse af demokratiet.

Det er derfor nødvendigt at give de folkevalgte mere magt. Det er den bedste sikring af befolkningens interesse. Ikke kun i Danmark, men også i EU. I EU skal vi balancere mellem nationalstatsinteresser og politiske interesser. Danmark skal have indflydelse via regeringens deltagelse i ministerrådet, og politiske interesser skal have indflydelse via parlamentet. Begge dele er væsentlige for at sikre sammenhængskraften i EU. Jeg er ikke blot defineret som dansker med danske holdninger, som den danske regering kan forsvare. Jeg tvivler faktisk stærkt på, at de forsvare mine politiske interesser, når de går i kamp for at bevare madsminken, således at vi kan beskytte vores eksport af fetaost. Men Ministerrådet er vigtigt, eftersom hovedparten af befolkningen definerer nationalstaten som det legitime lovgivende rum, og ikke Europa-parlamentet. Men jeg er en grøn socialist, og disse interesser varetager den venstreorienterede gruppe i Europa-parlamentet bedst, det nuværende GUE/NGL. Her bliver mine politiske interesser bedre varetaget. Men samspillet mellem Ministerråd og Europa-parlamentet er vigtigt. Gennem Ministerrådet sikrer man nationalstatens

interesser, og gennem Europa-parlamentet de politiske interesser – på sigt må disse institutioner have lige stor magt. Begge institutioner burde have initiativret til lovgivning. Det burde ikke alene være kommissionens ansvar, derudover skal begge institutioner være lovgivende magter.

Jeg tror på en europæisk model. Det kommer til at tage tid, eftersom den demokratiske legitimitet ikke er stor til det europæiske system, om end nogle landes befolkninger har større tiltro til det europæiske system end deres nationale parlamenter, så gælder det ikke i de nordeuropæiske lande. Diverse EU-jublere har tænkt mere i EU-flag og EU-hymne som måden at opbygge en europæisk identitet. Det er ikke den rigtige måde – befolkningerne vil have gennemskuelig lovgivning og lovgivningsveje. Det er nu, vi skal spille ud med visioner for Europa. Venstrefløjten skal komme med et offensivt bud på fremtidens Europa, og ikke vente til stormagterne i EU har spillet ud. Man vinder ikke kampen om Europas fremtid ved at spille defensivt.

- **Et enkelt land skal ikke have lov til at føre en miljø- og menneskefjendtlig politik, derfor er det nødvendigt med overnationalt beslutninger**
- **Det er ikke ministerrådet, der forsvare mine politiske interesser – det er SF's politiske gruppe i europaparlamentet GUE/NGL**
- **Europæisk identitet kræver folkelig engagement og deltagelse, ikke flere symboler såsom blå flag med gule stjerner og hymner**
- **Med et frit indre marked sikres arbejdstagerrettigheder, såsom ligestilling mellem kønnene, bedst gennem fælleslovgivning**

Velfærdssamfundet

Velfærdssamfundet

Af Flemming Christensen, Borgmester i Vejle, formand for SF's kommunalpolitiske udvalg (KPLU)

Hvis forudsætningen er, at der er begrænsede muligheder for at få flere penge ind til velfærdssamfundet via øgede skatter, kan velfærdssamfundets udbygning og udvikling ikke ses isoleret fra en kritik af de eksisterende offentlige udgifter. Såsom udgifter til militæret og erhvervstilkud samt ikke mindst en skattelovgivning, der stadig favoriserer de højere indkomster og privatbilismen. Fra disse områder er det – blandt andet – at der kan hentes et betydeligt provenu til at videreudvikle velfærdssamfundet.

Samtidig bør SF have en kritisk distance til det offentlige system, Vi skal ikke blindt forsvare det, men også her se muligheder for omprioriteringer og en bedre udnyttelse af de eksisterende ressourcer.

Det vil ikke være økonomien der truer velfærdssamfundet. Heller ikke ydelser som efterløn og folkepension. Det vil alene være manglende solidaritet, der truer velfærdssamfundet. Derfor skal vi arbejde mere systematisk med åbenhed og demokratiseringsprocesser, og SF bør angribe den lukkethed, der præger mange statslige og kommunale institutioner.

Velfærdssamfundets klassiske fordelingsøkonomiske udgangspunkt bør ikke bare fastholdes men udbygges. Ligesom retten til gratis sygdomsbekæmpelse bør kombineres med retten "til at få noget gjort" inden for snævre tidsgrænser. Samtidig er det svært at forstå, at ydelser som tandlæge (for dem over 18) og psykologhjælp ikke er en del af et offentlig servicetilbud. Den nuværende ordning vender kraftigt den tunge ende nedad. Generelt trænger sundhedsvæsenet til en radikal omkalfatring, så der satses langt mere på sundhedsforebyggelse. Et dristigt SF-bud på en samlet forebyggelses- og sundhedspolitik er meget påkrævet.

Til et velfærdssamfund hører også retten til et arbejde. Her er det afgørende at beskæftigelsespolitiske pseudoordninger afskaffes og at arbejdstiden nedsættes – det sidste vil også gavne sundheden og børnefamilierne afgørende.

Kampen mod 2/3-delssamfundet og de følgevirkninger det giver for samfundets svageste 1/3 er afgørende for en samlet vurdering af, om vi er et velfærdssamfund. Retten til at få passet børn på et fagligt forsvarligt niveau bør omfatte alle børn i alderen 0-12 år. Ældreforsorgen trænger til et afgørende serviceløft, så trygheden kan genetableres. Der skal skabes gennemsigtighed i ældreservicen, så serviceniveauet bliver gennemskueligt og de ældre skal have større retssikkerhed. Det bør overvejes, om hjemmehjælp til rengøring som eneste ydelse bør fastholdes som en offentlig gratisydelse.

På uddannelsesområdet skal der også fortsat satses kraftigt, da området er en af de afgørende murbrækkere for at ligestille folk. Et afgørende fokusområde bør derfor fortsat være "den uddannelsesmæssige restgruppe", som stadig er alt for stor. Hos kommunerne kan helhedsskolen være en mulighed for at give de bogligt svage en bedre skolegang.

Den offentlige sektor skal fortsat være den afgørende faktor i udviklingen af offentlig service, men der bør kunne eksperimenteres med at lave A/S selskaber, hvor medarbejdere får aktiemajoriteten i samarbejde med kommunen. Der er stadig muligheder i at udbygge på brugerbestyrelsesområdet og for at brugerbestyrelser til en vis grad kan fungere som kontrollanter af den offentlige service. Men vi bør samtidig tage højde for, at forældrebestyrelser kan udarte sig til en stor interesse for egne børn og ikke ret meget andet.

Det civile samfund vil næppe kunne løse ret mange flere opgaver end det gør i dag, hvis fokus er at skabe større tryghed og at udvikle. Private vil godt kunne løse veldefinerede og kontrollerbare opgaver, hvis det sikres, at det offentlige ikke mister indsigt. Monopoler - også de offentlige - kommer meget let til at være bærere af en række problemer, som ikke sikrer borgerne optimal service. Derfor er konkurrence ikke nødvendigvis et problem for det offentlige, men kan lige så godt være det offentliges chance for at vise, at man kan løse opgaver bedre end andre kan. Overordnet må det nødvendigvis være sådan, at hvis private skal have større adgang til at løse offentlige opgaver, så skal det offentlige også have adgang til at byde på private opgaver.

- **"SF vil socialisme og solidaritet", men ordene er primært til indvortes brug! I stedet bør de omsættes til andre ord og billeder, som folk kan identificere sig med.**
- **Det er slattent og perspektivløst, at SF ikke har et ordentlig og genombearbejdet bud på, hvad vi vil med sygehusvæsenet og hvilken sammenhængende forebyggelses- og sundhedspolitik vi bør have i Danmark.**
- **Vi skal turde prioritere til fordel for de svageste ældre, så hjemmehjælp kun tildeles hvis man får andre ydelser.**
- **Det offentlige bør tåle konkurrence på alle områder og privat monopol på visse opgaver bør samtidig brydes for at presse nødvendige forbedringer igennem.**

Velfærdssamfundet

Af Lis Ravn Ebbesen, social og arbejdsmarkedsudvalgsformand i Kolding, SF's repræsentant i KL's social og arbejdsmarkedsudvalg, medlem af KPLU (SF's kommunalpolitiske udvalg)

Hvad skal den fælles kasse bruges til? Til at kompensere, når mennesker er dårligt stillede økonomisk, fysisk, psykisk eller socialt? Eller er det en kasse, vi alle skal have del i som et generelt tilskud? Det er for mig hovedspørgsmålet i velfærdsdebatten.

Statistikker, der er lavet på baggrund af hjemmebesøg, viser at på landsplan klarer cirka 30% af de ældre over 80 år sig selv. Det gør de ikke fordi, det er "finere" at have ansat privat hjælp, men fordi 80'årige kan selv og vil selv. Ifølge Kommunernes Landsforening er det kun 3% af udgiften til ældreområdet, der bruges på praktisk hjælp. Alligevel er det den debat der fylder mest i offentligheden.

Også SF er hurtig til at være solidariske med de "stærkeste" ældre, mens de svage glemmes. De svage, der har brug for pleje og omsorg, eller de, der kun har den nøgne pension. De, som må søge personligt tillæg for at få råd til medicin, briller og nye tænder.

Sundhedsområdet trænger i det hele taget til at blive gået efter i sømmene. Hvorfor kan man få tilskud til hørehjælpemidler, men ikke til synshjælpemidler? Hvorfor er det kun gratis at gå til tandlæge, så længe man er barn? Hvorfor er noget medicin tilskudsberettiget og andet ikke? Hvordan kan SF acceptere, at mennesker må lave afdragsordninger på medicin på apoteket?

SF går ind for frivilligt socialt arbejde. Men hvor går grænsen for hvad vi giver tilskud til af fællesskassen? Skal alle fælleshuse for alle aldersgrupper altid have støtte? Eller er det kun sport, der skal støttes? Eller kun de sportsgrene, vi har kendt længe? Når opgange i en bebyggelse eller ældre veninder laver telefonkæder, kalder vi det næstekærlighed og omsorg. Er det så rimeligt at yde "Ældresagen" tilskud for at løse den samme opgave?

Jeg mener, at civilsamfundet igen må gøres ansvarligt. At bidrage til, at familiens børn og unge og ens nære fællesskab fungerer, bør være en naturlig opgave for den enkelte. Det skal ikke udløse penge. Offentlige midler skal bruges til at sikre dem, der ikke kan indgå i det almindelige fællesskab, som f.eks. handicappede. Men også her går der grænser – for eksempel mellem compensation og overkompensation. Hvornår er et hjælpemiddel et hjælpemiddel, og hvornår er det en del af almindeligt indbo? Er der grænser for hvor mange gange en handicappet kan få specialindrettet en lejlighed? Handicapområdet trænger til en debat om hvad der er et rimeligt niveau.

Bistandsloven sikrede alle forsørgelse. Men samtidig skabte vi systeminvalider, fordi vi ikke sikrede dem plads i fællesskabet. Alle har ret til at føle, de er en re-

surse for fællesskabet. Arbejdsløshed er forfærdelig uanset alder. Alle har behov for at føle de er noget.

SF stemte mod aktiveringsloven, og det eneste gode, man kan sige om den lov er, at kommunerne nu har fået pligt til at tænke på erhvervsdelen og på menneskers muligheder for igen at blive selvforsørgende. Kontanthjælp kan ikke længere betales som "værsgo og klar dig selv penge".

Velfærd er også at have et arbejde. Alle har behov for at føle, de er værdifulde. Jeg synes det er naturligt at stille krav – at spørge "hvad er min ret og hvad er min pligt?". De stærke kender godt deres rettigheder. Men de mener ikke altid, at det indebærer pligt til solidaritet, for de svage – dem må samfundet da tage sig af. I gamle dage talte vi om aktivitetspligt for medlemmer af partiet. Jeg synes vi skal tale om, at man skal have aktivitetspligt som medlem af familien Danmark. Man skal hverken melde sig ud af fællesskabet og blive betalt for det eller fralægge sig sit civilsamfundsansvar og forvente at samfundet klarer opgaverne.

Der er andre områder, vi skal se efter i sømmene. SF vil godt se på en indtægtsbestemt børnecheck. Vil vi også se på indtægtsbestemt børnepasning? Indtægtsbestemt skolepasning? Indtægtsbestemt kontingent i sportsforeninger, musikskoler og ungdomsskoler, således at vi gav børn af økonomisk dårligt stillede forældre samme muligheder som børn af velhavende forældre ?

Hvis vi bliver ved med at fortælle hinanden, at vi har ret til offentlige tilskud, og ser på skatteindtægten som noget vi *personligt* skal have udbetalt igen, hvordan kan vi så sikre plads og økonomi til dem, der har behov for hjælp? Og hvis alle skal have del i skatteindtægten, hvor høj kan vi så forsvare at skatten bliver?

De borgerliges bud er udlicitering. Forskellen på offentlig og privat virksomhed er, at det private skal tjene på sine ydelser. Fortjenesten kan kun komme i hus ved mere effektivitet eller lavere service. Derfor er det ikke rigtigt, at udlicitering skaffer økonomiske resurser til velfærd for alle. Når private med succes har overtaget sociale og sundhedsmæssige opgaver ved udlicitering skyldes det, at de ved samme lejlighed har fået foræret hele den know-how, der er udviklet i det offentlige system.

Men hvorfor skal vi afgive den viden, der er udviklet i det offentlige system? Hvorfor skal vi acceptere at beslutningsprocesserne bliver mere bureaukratiske? At borger- og brugerindflydelsen kommer langt væk fra de politikere, der skal fastsætte niveauet? Giver det den enkelte mere velfærd?

De private ansatte er ikke udsat for den samme pressehetz, som de offentlige ansatte er. Her kan befolkningen se, hvad der er det politisk fastsatte niveau og hvad, der er den ansattes ansvar. Det kan være svært med offentligt ansatte. Offentligt ansatte er jaget vildt hele året. "Kunden" har ret til at se personale-sagen og få aktindsigt. Offentlige ansatte må ofte lægge ryg til kritik, der i stedet burde rettes mod politikere og deres prioriteringer. Politikere må i langt højere grad tage arbejdsgiverrollen på sig. Intet forhindrer dem i at bruge de

samme ledelses- og udviklingsredskaber, som det private har gjort. Jeg tror på, at offentlig ansatte kan få selvværd uden at blive "udliciteret", men det kræver at der bliver afsat midler til udvikling og uddannelse. Og at lederne får reelt ledelsesansvar og en løn, der svarer til det ansvar, de har.

Endelig er der behov for en folkelig kampagne om, hvad velfærd betyder. En kampagne, der skulle slå fast, at velfærd ikke er et spørgsmål om at alle har krav på alt. At man også har ansvar for sig selv og hinanden. Og at det offentlige opgave er at hjælpe dem, der ikke kan deltage i civilsamfundet på almindelige vilkår. Kun ved at behandle folk forskelligt, behandler vi folk lige.

- **SF lader de stærke landsdækkende foreninger definere, hvad der er velfærd, ikke hensynet til den enkelte**
- **SF bruger store summer på enkeltpersoner, fordi SF ikke tør stille krav til mennesker, skæbnen har været hård ved**
- **SF accepterer, at syge ikke har råd til medicin**
- **SF tør ikke prioritere og synes alle skal have lige del i velfærdsydelse**

Demokrati

Demokratiet visner

Af Kim Jørstad, journalist, medlem af SF's hovedbestyrelse

Er demokratiet i stand til at følge med tiden, eller er der brug for en kickstart af de store? I hvert fald er der en hel del, der tyder på, at den måde vi har organiseret demokratiet på i nationalstaten og i partiapparatet har overlevet sig selv.

Globaliseringen flytter magt fra nationalstaterne ud i internationalt regi. De store internationale virksomheder kender ingen grænser. Magten glider væk fra de områder, hvor folketingspolitikere og andre politikere kan håndhæve den. Mere og mere bliver afgjort af kræfter, der er uden for demokratisk kontrol.

Kommunikationsområdet er et godt eksempel. Hvem tager for alvor stilling til, hvordan vi kan udnytte den nye teknologi til fællesskabets fordel? Jeg kan som forbruger vælge mellem et utal af mobiltelefoner og abonnementer med og uden surftid, men jeg har ingen indflydelse på Internettets udvikling.

Markedskræfterne har en uhyggelig stor indflydelse på, hvad der sker og ikke sker. Der er intet at sige til, hvis den enkelte efterhånden føler, at det sted man først og fremmest har indflydelse på sit eget liv er i supermarkedet – ikke i partiforeningen eller i stemmeboksen. Denne udvikling underbygger en kedelig tendens til, at det enkelte menneske handler og vælger ud fra sine egne snævre interesser.

Ingen enkle svar

Der er ingen enkle svar på, hvordan demokratiet kan takle denne udvikling. For nogle er en konstruktion som EU et svar på udfordringerne fra en kapital, der tænker globalt. De vil drage konsekvensen ved at udbygge EU til en overnational demokratisk institution. På nogle områder er strategien i orden, men det er svært at forstille sig en situation, hvor EU tager over efter nationalstaten.

EU har et voldsomt demokratisk underskud, og der er mange problemer forbundet med at lægge den demokratiske magt og indflydelse væk fra nationalstaten. Det vil ikke gøre det nemmere som borger og vælger at få øje på sin egen demokratiske indflydelse. Her kniber det allerede voldsomt på trods af den korte afstand, vi i realiteten har til byråd, amtsråd og Folketing.

Folket vil have underholdning

Mange mennesker føler en fremmedgørelse og afmagt i forhold til det politiske spil. Et stykke ad vejen er det deres egen skyld. De tager ikke den indflydelse, de sagtens kan få. De oplever det politiske liv som kedeligt, forvirret, uigenkenskueligt, krævende. Der er så utrolig meget, der er sjovere at beskæftige

sig med. Folket vil have underholdning, men demokratiet er kun underholdende, når det bliver forenklet ud i det groteske.

Og så har det politiske liv nok heller ikke formået at forny sig. Et åbenlyst problem rent kommunikationsmæssigt er for eksempel, at partierne ikke formår at give borgerne et klart billede af, hvad det er for interessekampe, de kæmper. Hvad er egentlig den grundlæggende forskel på Socialdemokratiet og Venstre. Et det visionerne eller personerne?

De grundlæggende konflikter i det kapitalistiske samfund er der stadig, men de er blevet meget sværere at få øje på. Dermed står den enkeltes bevidsthed om tilhørsforhold og ansvar i forhold til interessekampen også på spil. Så er det meget nemmere at tage sig selv og sine egne interesser som udgangspunkt. Eller at holde sig til enkeltsager og særlige interesseområder.

Men står det nu så galt til? Stemmetallene er da høje nok, når der er valg. Ja, heldigvis, men de færreste engagerer sig udover valgene. Mange er meget flygtige rent politisk og stemmer gerne i protest. Det er grotesk, at kun 4% er organiserede, og at endnu færre er politisk aktive. Det er ingens skyld, men det er alles ansvar. Der er brug for at tænke nyt, hvis ikke demokratiet skal blive en parodi på sig selv. Nytænkningen er en af fremtidens store opgaver for SF.

- **Hvordan sikrer vi at demokratiet kan spille op til globaliseringen?**
- **Hvordan genopliver vi en politisk bevidsthed i et samfund, hvor den enkelte ikke kender sig egen rolle i forhold til interesser og magtkampe.**
- **Hvordan fremtidssikrer vi demokratiet og det politiske liv? Kan vi finde nye måder at bedrive demokrati på?**

Veje til socialisme

Veje til socialisme

Af Aage Frandsen, medlem af SF's forretningsudvalg og hovedbestyrelse, medlem af folketinget for SF

SF's berettigelse er og har altid været, at vi forener visionen om et socialistisk samfund med viljen til konkrete forandringer af det eksisterende samfund. Det er at gå på to ben. Vi går også på to ben på anden måde, idet vi lægger vægt på, at vi både arbejder parlamentarisk og udenomsparlamentarisk.

SF ønsker et samfund, der bygger på frihed, lighed, ligestilling, solidaritet, fællesskab, medmenneskelighed, retfærdighed og økologisk ansvarlighed samt demokrati og selvforvaltning. Hvis de visioner skal realiseres, forudsætter det et opgør med en række grundlæggende forhold i det kapitalistiske system, f.eks. kapitalejernes magt over økonomien, arbejdsgivernes eneret til at lede og fordele arbejdet og den ustyrede markedsøkonomi.

SF ønsker en fortsat udvikling af demokratiet, så det udstrækkes til det økonomiske område og den offentlige sektor, samtidig med at der sker en udvikling af det civile samfund. Endelig er det afgørende, at samfundsudviklingen sker på baggrund af en økologisk ansvarlighed, der indebærer et fælles ansvar overfor de globale miljøproblemer.

SF er et parti, der lægger vægt på internationalt samarbejde. Det er vigtigt, at grænseoverskridende problemer løses i et samarbejde landene imellem. Det vil også sige i et forpligtende samarbejde, bl.a. med flertalsafgørelser på en del områder, som vi kender det i EU. Når det gælder grænseoverskridende problemer skal EU træffe beslutninger. Men ellers er det vigtigt, at beslutningerne træffes så tæt på borgerne som muligt, fordi det er grundlæggende for folkestyret.

En udvikling i socialistisk retning forudsætter grundlæggende forandringer bl.a. i samfundsstrukturer, beslutningskompetencer og måden at træffe beslutninger på – ikke mindst på det økonomiske område. Og der er naturligvis ikke kun tale om småjusteringer. Der er tale om det, vi kalder systemforandrende ændringer eller systemgennembrydende reformer, som indebærer spring i udviklingen.

Udover disse systemforandrende ændringer skal SF som et socialistisk parti selvfølgelig også slås for ændringer, der er mindre vidtgående, men som trods alt peger i den rigtige retning. Det er ikke ensbetydende med, at de nødvendigvis bidrager til en socialistisk udvikling, men de bidrager måske til et bedre miljø, større social retfærdighed, flere uddannelsepladser eller flere kulturtilbud.

En forudsætning for at vi kan få opfyldt vore mål er, at der er folkelig tilslutning hertil. Derfor skal vi både arbejde parlamentarisk i folkevalgte organer og

udenomsparlamentarisk i folkelige bevægelser, som for eksempel fagbevægelsen, miljøbevægelser eller forbrugerbevægelser. Arbejdet i de folkelige bevægelser er vigtigt, fordi det skaber større forståelse for, hvorfor forandringer er nødvendige, og fordi det giver grundlag for, at der kan træffes beslutninger parlamentarisk for forandringerne. Når det drejer sig om forandringer og forbedringer her og nu er der mulighed for brede alliancer, som kan omfatte mange mennesker fra forskellige sociale klasser. Når det drejer sig om systemforandrende ændringer, vil alliancemulighederne være færre, fordi der vil være nogen, hvis interesser gennem systemændringerne vil blive angrebet. Det drejer sig bl.a. om de mennesker, der besidder økonomisk eller anden form for magt eller er privilegerede som følge af de eksisterende samfundsstrukturer.

For SF drejer det sig bl.a. om at skabe en alliance blandt dem, der lægger vægt på frihed, lighed, ligestilling, solidaritet, fællesskab, medmenneskelig, retfærdighed og økologisk ansvarlighed samt demokrati og selvforvaltning, hvoraf nogle har en økonomisk interesse i systemforandrende ændringer, f.eks. lavindkomstgrupperne, mens andre ud fra mere ideale forestillinger ønsker samfundsændringer, selvom de ikke selv økonomisk har glæde af det - tværtimod.

Kampen for forandringer kan naturligvis ikke kun foregå på national plan. Den skal også foregå på regional (europæisk) plan og verdens plan. Det skal den, fordi det er rigtigt ud fra en solidarisk betragtning, men også fordi mange problemer er grænseoverskridende. F.eks. kan økonomiske spekulationer ikke effektivt bekæmpes nationalt og ikke engang regionalt. Det skal ske på verdensplan. Men det skal selvfølgelig ikke forhindre, at vi gør det, vi kan nationalt eller regionalt.

Vore alliancepartnere internationalt vil ligesom på national plan naturligvis være dem, der på en eller anden måde som os bygger på værdier som frihed, lighed, ligestilling, solidaritet, fællesskab, medmenneskelig, retfærdighed og økologisk ansvarlighed samt demokrati og selvforvaltning.

- **SF skal både slås for systemforandrende ændringer og for konkrete resultater.**
- **SF skal både arbejde parlamentarisk og udenomsparlamentarisk.**
- **Folkestyrets ide bygger på, at beslutningerne træffes så tæt på borgerne som muligt.**
- **Grænseoverskridende problemer skal løses i en forpligtende internationalt samarbejde.**

Veje til socialisme

Af Pia Olsen, medlem af SF's forretningsudvalg og hovedbestyrelse, sagsbehandler i Danmarks Naturfredningsforening

SF er og skal fortsat være et progressivt parti – der arbejder for en bedre verden. Vores arbejde skal bygge på værdier, der definerer vores socialismeopfattelse.

De bærende værdier for SF's arbejde er: solidaritet, bæredygtighed og demokrati. Disse værdier skal være fundamentet i vores socialismeopfattelse. Ikke forstået sådan, at socialisme har et endemål. Men forstået sådan, at det er værdier, der skal være grundlaget for vores fremtidige arbejde, og disse værdier er i konstant udvikling, som samfundet udvikler sig.

For SF drejer det sig derfor om konstant at arbejde for både radikale samfundsændringer og små forbedringer, der kan sikre:

- En større grad af solidaritet mellem mennesker, folk og lande.
- Mere indflydelse for den enkelte og for politisk valgte gennem udvidelser og forbedringer af demokratiet fra individuelt til globalt niveau.
- En økologisk og social bæredygtig udvikling nationalt, regionalt og globalt.

Det er i det daglige politiske arbejde, at vi skal sikre balancen mellem de tre grundlæggende værdier. Hvis vi skal opnå egentlige samfundsforandrende resultater er det imidlertid nødvendigt at prioritere og fastholde indsatsen. Det kræver en målrettet gennemførelse af langvarige og langsigtede politiske prioriteringer og projekter på alle niveauer i samfundet. SF's projekt er nemlig ikke blot et dansk projekt, men et projekt med implikationer lokalt, nationalt, regionalt og globalt. Verdens problemer kan i dag ikke begrænses til nationalstaten eller håndteres i nationalstaten. Socialisme på dansk er en forældet term - Socialisme er et større projekt.

Venstrefløjen står overfor alletiders store politisk udfordring. Der skal ryddes op i mange af de uretfærdigheder vi møder hver eneste dag i vores liv. Den politiske indsats som vi skal have fokus på nu tager udgangspunkt i overgangen fra industrisamfund til videns- og netværkssamfund. Vores hidtidige politiske progressive projekt har fokuseret på industrisamfundet. Vi har arbejdet for at afskaffe de urimelige og uhensigtsmæssige strukturer i industrisamfundet. Industrisamfundet, der er kendetegnet ved blandt andet aktiekapitalisme, monopolkapitalisme, lønarbejderbevidsthed og staten som "skraldemand". Eller med andre ord, at erhvervslivet hovedsageligt tænkte i kortsigtet profit og havde erobret magten fra det demokratiske politiske rum. At lønarbejderne kun arbejdede for lønnens skyld og ikke havde ansvar for forholdene på arbejdspladsen. Samt at staten påtog sig de samfundsmæssigt sunde, men privatøkonomiske urentable, investeringer i uddannelse, sundhed mv.

Netværks- og videnssamfundet er tæt knyttet til internationalisering og globalisering af en række økonomiske og samfundsmæssige strukturer, og her er der

ved at udvikle sig nogle uacceptable forhold. Globaliseringen skaber nye skel i befolkningen; mellem dem der umiddelbart kan udnytte den nye situation og dem der i højere grad oplever det som en trussel. En af hovedopgaverne for SF i de næste fem-ti år er at bygge bro over dette skel for at bevare sammenhængskraften i samfundet – på nationalt og europæisk plan. Den nye samfundsformation giver på samme tid nogle befolkningsgrupper i nogle lande i den 3. verden nye muligheder og udgør endnu større barrierer for andre befolkningsgrupper og lande. Så også internationalt er det et vigtigt projekt at skabe bæredygtighed og sammenhængskraft. Det er imidlertid ikke kun de konkrete udfordringer, som følger af overgangen til netværks- og videnssamfundet, der sætter dagsordenen.

Vi står ud i en overgangsfase mellem to samfundstyper; industrisamfundet og netværkssamfundet, og vi skal bekæmpe uretfærdigheder i begge. At skabe bro mellem disse Det er den helt store udfordring for SF at kombinere løsninger mellem disse.

Ved siden af problemer, som er snævert knyttet til samfundsudviklingen er det fortsat en opgave for SF i at sikre en endnu bedre opfyldelse og balance mellem de tre grundlæggende værdier solidaritet, demokrati og bæredygtighed. Altså det universelle og evige venstreprojekt.

- **Socialisme har ikke et endemål. Socialisme er byggende på nogle værdier, der er i stadig udvikling.**
- **Socialisme er international – der findes ikke nogen dansk vej til socialisme.**
- **Samfundet står i en overgangsfase mellem industrisamfund og netværkssamfund, og vi skal finde en løsning, der slår bro over disse.**
- **SF må ikke forfalde til at blive kompromisernes parti – når vi indgår kompromiser, skal det være udtryk for vores større værdiprojekt.**

Den multikulturelle udfordring

Nødvendigheden af en religionssamtale på ordentlige vilkår

Af Margrete Auken, medlem af Folketinget for SF

Blandt de mange negative følger af den manglende integration af nye danskere i de etablerede fællesskaber, er fraværet af den jævnbyrdige samtale, hvor også kritik og modsigelse kan komme til orde på en ordentlig måde. Skal der tages beskyttelseshensyn, som der jo skal i en så forgiftet atmosfære, som den Dansk Folkeparti - og nu også Indenrigsministeren - fremkalder med deres frastødende kampagner mod de fremmede i Danmark, kan samtalen umuligt blive i øjenhøjde, og så er den allerede kørt af sporet, fordi man jo ikke siger sin mening eller frygter for, at enhver kritik og modstand udlægges som fremmedangst eller ligefrem racisme. Der er flere grunde til at stræbe efter ægte gensidighed.

Der er også mange forskellige vinkler at tage op i denne samtale, men jeg vil nøjes med en, som sjældent drøftes i SF, men som ikke desto mindre kan vise sig ret afgørende, i hvert fald hvor det er troende muslimer, folkekirkedanskerne skal leve sammen med, nemlig *religionssamtalen*. Hvornår har danskerne sidst oplevet en anden men dog beslægtet religion melde sig talrigt og synligt i vores folkeliv? Denne religionssamtale er i øvrigt i gang på Islamisk-Kristent studiecenter i Københavns Stift, men dette arbejdes betydning for det øvrige samfund er hverken kendt eller erkendt af ret mange.

Mens noget af religionssamtalen først og fremmest har interesse for kirkefolket, er der enkelte af forskellene mellem de to religioner, som det er vigtigt at langt flere forholder sig til, da de har betydning for, hvordan det multikulturelle samfund kommer til at udvikle sig.

Både Kristendommen og Islam er monoteistiske bogreligioner – de opererer kun med én Gud, og der er en hellig skrift. Men hvordan er forholdet til den hellige skrift - henholdsvis Koranen og Bibelen? Hvilken myndighed har skriften over ens meninger og leveregler?

Kristendommen er først og fremmest antifundamentalistisk, hvilket har sat dybe spor i de kristne og postkristne kulturer. Jeg påstår ikke hermed, at der ikke findes kristne fundamentalister, altså mennesker der tilsidesætter deres egen dømmekraft og samvittighed for at finde rettesnorene for godt og ondt i et bibelsk regelsæt, der unddrager sig debat og efterprøvning. Men hvis kristne bruger skriftstedsargumenter for deres afgørelse af, hvad man må og ikke må, i stedet for alment-etiske, er de på afveje i forhold til Kristendommens centrale pointer og forfattere (f.eks. Paulus).

Selvom man kan finde bibelsk belæg for både dødsstraf og tørklæder til kvinder - og det kan man, for det er skrifter, der er blevet til i tider, hvor begge dele var helt selvfølgelige - insisterer kristendommen på altid at skulle nyformuleres på modersmålene og ind i den tid, mennesker lever i. Det kan umiddelbart aflæses

af, at evangeliet er fortalt af fire forskellige forfattere (Matthæus, Markus, Lukas og Johannes), der hver for sig havde forskellig baggrund og derfor i deres aktualisering af evangeliet lagde vægten forskellige steder. Skønt der er mindre end 50 år mellem de fire beretninger, der øser af de samme kilder og alle er blevet til i området ved det østlige Middelhav, er de alligevel ret forskellige. Kristne kan ikke gemme sig bag én bog, men skal på lige fod med ikke-kristne deltage i den folkelige og politiske debat, og må nøjes med at argumentere ud fra samvittighedens bud om godt og ondt.

Heroverfor står Islam, hvor Koranens påbud er Guds indiskutable vilje. Det er en bogreligion, der lukker sig om sit efter kristnes mening meget tidsbundne regelsæt. Da en muslim (Mazhar Hussain) skulle opstilles for de radikale og blev anklaget for at gå ind for dødsstraf, skrev han en interessant kronik i Information, hvor han forklarede, at han personligt fandt dødsstraf forkert, men at den hørte med til Islam, fordi den var Guds vilje og påbudt i Koranen, og så måtte han bøje sig. Men da Islam ikke tvang muslimer til at insistere på de muslimske regler i et ikke-islamisk samfund som det danske, hvor det er tilladt muslimer at følge kulturen, hvor man er, så var problemet ikke stort for ham her, hævdede han - til manges forbløffelse.

Hvordan kan Mazhar Hussain påstå, det ikke er et problem med dette sammenstød af regler? Og hvordan kan det undgå at være optræk til et kultursammenstød? For mange muslimer er det faktisk et akut problem - måske ikke i så høj grad hvad angår dødsstraf, som vistnok ikke er aktuelt for almindelige muslimer i Danmark, men hvad angår en række andre forskrifter, som de mener at måtte bøje sig for uanset hvor urimelige de tager sig ud i et moderne, demokratisk samfund. Det gælder for eksempel slagtning uden bedøvelse. Den "almindelige" debat handler om, hvorvidt det er dyrplageri eller ej. Er der ikke tale om dyrplageri, kan der ikke rejses indvendinger imod slagtemetoden. Men hvis det er dyrplageri, skal samfundet så bøje sig for jødiske (og i visse tilfælde islamiske) skriftargumenter? Et sådant spørgsmål må afprøves i den alment-etiske debat, som alle må deltage i. Imidlertid går den debat i stå, hvis den ene part på forhånd afviser enhver debat ved at henholde sig til en hellig bog. En konflikt med det øvrige samfund bør i øvrigt kun komme på tale, hvor der er etiske problemer. At have en konflikt omkring hovedtørklæder er det rene pjat.

Muligvis bunder konflikten i, at de færreste vestlige lande har udviklet nationale udgaver af Islam med en tilsvarende teologi, hvor en kompetent og sammenhængende gennemtænkning af disse problemer kan finde sted. Det sker i England og Frankrig i disse år. Jeg er blevet bebrejdet, at jeg har fremsat ønske om, at der var flere muslimer som om det var ment som en plat venstrefløjsprovokation. Men mit ønske bunder altså i behovet for en dansk udgave af Islam, hvor der er gode vilkår for en frugtbar religionsamtale. Fundamentalismen er langt fra det eneste punkt, hvor Islam adskiller sig fra Kristendommen. Også menneskesynet og gudsbilledet er forskellige. Men det især fundamentalismen, der har bred betydning for kulturmødet. En religionsamtale, som både er konfrontatorisk og bygget på dialog er ikke kun berigende for de involverede religi-

øse mennesker. Den er også helt nødvendig, hvis det multireligiøse samfund skal udvikle sig ordentligt.

Dansk mangfoldighed

Af Aage Frandsen, medlem af SF's forretningsudvalg og hovedbestyrelse, medlem af folketinget for SF

Der tales i disse år ganske meget om begreber som "danske værdier" og "dansk identitet". Ministre indbyder endda til konferencer om emnet.

Når der er en sådan fokusering på danske værdier og dansk identitet, må det formentlig hænge sammen med, at man mener, at der findes noget, der kan kaldes danske værdier og dansk identitet, og at det er værd at dyrke og udvikle. Tilsyneladende bygger det også på en forudsætning om, at der har været noget, der kunne kaldes danske værdier. Måske endda en forestilling om, at der fra Arilds tid har været noget, der kunne kaldes danske værdier og dansk identitet. Men er det nu tilfældet? Er det snarere en myte end en realitet?

At der har været tale om fælles danske værdier og dansk identitet i århundreder er en myte. Fælles danske værdier og dansk identitet er gradvis fremkommet i 1800-tallet og ikke mindst efter 1864, hvor Sønderjylland ikke længere var en del af det danske rige. Medvirkende til opbygning af fælles danske værdier og dansk identitet har bl.a. været fremkomsten af folkehøjskoler fra midten af 1800-tallet, hvor bl.a. formidlingen af dansk historie og litteratur samt afsynelse af danske sange var noget af det mest grundlæggende. Folkeskolen og folkekirken har også bidraget til opbygningen af fælles danske værdier.

Men at tale om homogene fælles danske værdier og en dansk identitet holder ikke. Selv om der i stigende grad i 1800-tallet og i endnu højere grad i 1900-tallet voksede fælles danske værdier frem, var der i høj grad tale om flerhed af værdier. Uanset at alle talte dansk var der stor forskel på de danske dialekter. Bornholmere, vendelboere, fynboer og vestjyder havde svært ved at forstå hinanden. Og københavnere havde svært ved at forstå bornholmere, vendelboere m.v. Uanset at den altovervejende del af danskerne tilhørte den danske folkekirke, var der betydelig forskel på holdningerne hos grundtvigianere og folk tilhørende Indre Mission. Og uanset at klasse modsætningerne i Danmark ikke har været så polariserede som f.eks. i Storbritanien, Tyskland og Frankrig, var der klart forskellige kulturer hos borgerskabet i Gentofte, arbejderfamilien på Nørrebro, den jyske bonde og den sjællandske husmand.

Derfor er forestillingen om en enhedskultur byggende på fælles danske værdier og en fælles dansk identitet i væsentlig omfang en myte.

Med udbredelsen af Danmarks Radio og ikke mindst med TV fik enhedskulturen byggende på fælles værdier for alvor et skub fremad. Med radioens udbredelse hørte danskerne det samme i radioen, hvilket blev yderligere forstærket med TV's udbredelse. Og fordi der kun var Danmarks Radio blev der for alvor tale om udbredelse af fælles værdier. Danskerne hørte den samme radioavis, så den samme TV-avis, så de samme underholdningsprogrammer, så de samme TV-teaterstykker og dramaserier. I samme periode blev de små landsbyskoler

nedlagt, hvorved dialekterne kom yderligere på retur. Samtidig med at også classeskellene udviskedes.

Derfor er tidspunktet, hvor vi i et vist omfang kan tale om en enhedskultur byggede på fælles danske værdier, i tiden hvor TV blev udbredt med Danmarks Radio og indtil ophævelse af DR-TV's monopol. Fra slutningen af 1900-tallet kom denne tiltagende enhedskultur igen på retur, så vi i dag kan tale om Danmark som et flerkulturelt samfund. Det hænger sammen med flere forhold.

For det første modtager danskerne langt flere kulturpåvirkninger fra andre himmelstrøg end tidligere. Det hænger bl.a. sammen med de mange TV-kanaler, internettet, danskernes rejselysten. Danskerne ved i dag mere om, hvad der foregår på den anden side af jordkloden, end en vestjyde vidste om, hvad der foregik i København for 50 år siden. For det andet har invandringen i Danmark af mennesker med en anden kulturel baggrund været stigende fra 1960'erne. Der er kommet flere til, og flere af dem der er kommet til har en anden kulturel baggrund end vesteuropæisk. Derfor bliver integrationen også langt sværere.

Men uanset at det altid har været svært at tale om fælles danske værdier og dansk identitet, og at det heller ikke er relevant i dag, er det klart, at det danske samfund bygger på nogen værdier, som vi sagtens kan dele med folk i andre nationer.

Fælles værdier ligger bl.a. i: respekt for menneskerettighederne og accept af demokratiet. Heri ligger bl.a. respekten for andre liv, den personlige frihed, lighed for loven, ligestilling, ytrings- forenings- og forsamlingsfrihed, retten til uddannelse og social sikkerhed, accepten af de demokratiske spilleregler. Men uanset at vi kan tale om fælles værdier, betyder det dog ingenlunde, at vi alle er enige om indholdet i det, jeg har kaldt fælles værdier. F.eks. er opfattelsen af rækkevidden af retten til uddannelse og social sikkerhed ideologisk bestemt.

De fælles værdier nedfældes bl.a. i lovgivningen, hvor der bl.a. er nedfældet regler for, hvordan mennesker skal opføre sig i forhold til andre mennesker og fællesskabet, og hvad der sker, når der er nogen der ikke overholder disse regler. Regler der naturligvis løbende er genstand for diskussion. Og vil man være en del af det fællesskab, som det danske samfund er, må man også respektere, at der er fælles værdier, som bl.a. kommer til udtryk i lovgivningen. Men inden for disse rammer er der naturligvis frit slag for mangfoldighed, når det gælder religion, sprog, kulturelle interesser, påklædning mv.

Men det er klart, at mangfoldigheden ikke kan påberåbes, hvis det betyder, at man bryder de fælles regler, der bl.a. er nedfældet i lovgivningen. Derfor kan man ikke påberåbe sig kulturel baggrund eller religiøs baggrund som begrundelse for, at man modsætter sig kvinder og mænds ligestilling, børns og unges ret til uddannelse, unges ret til at gifte sig med, hvem de vil, samfundets forpligtelse til at skride ind overfor lovovertrædelser, at undlade brug af korporlig afstraffelse af børn m.v. Alt sammen regler og normer, som ikke altid har været

gældende i det danske samfund. Men det er de i dag ubetinget. Derfor er integration her ubetinget nødvendig.

Dertil kommer så en del, hvor man kan sige, at det vil være hensigtsmæssigt og reelt endda også nødvendigt for at kunne fungere i det danske samfund, at man kan det danske sprog, kender den danske foreningskultur mv.

- **Danmark har kun i en kort periode i 1900-tallet været præget af noget, vi kan kalde en enhedskultur.**
- **Danmark er præget af kulturel mangfoldighed.**
- **Det danske samfund bygger på en række fælles værdier – menneskerettigheder, demokratiet mv. – som bl.a. kommer til udtryk i lovgivningen, som alle må respektere**
- **Indenfor disse fælles værdier er der plads til mangfoldighed m.h.t. religion, kultur mv.**

Ligeværdige medborgere i et mangfoldigt Danmark

Af Kamal Qureshi, læge, medlem af SF's hovedbestyrelse, folketingskandidat

Danmark er et mangfoldigt samfund med mange vidt forskellige borgere. Borgere med vidt forskellig uddannelsesmæssig, social og kulturel baggrund. De kulturelle forskelle går på kryds og tværs i samfundet og gør f.eks. at en dansk ingeniør ofte vil have meget mere til fælles med en ingeniør med iransk baggrund, end med en vestjysk fiskerkone.

Arbejde, uddannelse, bosted og fritidsinteresser er nogle af de væsentlige kulturelle forskelle, som udover de etniske og religiøse forskelle er med til såvel at samle som at adskille grupper af danskere fra hinanden.

Mange af de forskelle, vi i første omgang tænker på som kulturelt eller etnisk betingede, skyldes nemlig ofte sociale og uddannelsesmæssige forskelle. At der er vold i Vollsmose skyldes måske mere, at det er socialt boligbyggeri med en høj koncentration af socialt dårligt stillede danske borgere, end at en del af disse danske borgere har etnisk minoritetsbaggrund. At nogle nydanskere er dårlige til at følge med i skolen og har et dårligt sprog skyldes måske i højere grad at deres forældre er uuddannede og socialt dårligt stillede, end at de stammer fra f.eks. Marokko.

Danske borgeres ret til forskellighed

I SF skal vi gøre hvad vi kan for at skabe et samfundsfællesskab, som ikke udelukker grupper af danskere. Hverken dem med en svag uddannelsesmæssig eller social baggrund *eller* dem der tilhører en etnisk eller religiøs minoritet. Det er noget vrøvl at opstille "danske" normer eller at snakke om en "dansk kultur" som "de fremmede" skal tilpasse sig. For hvem snakker man egentlig om her? Hvem er "danskerne" og hvem er "de fremmede"?

Over 8 pct. af børnene i en ny folkeskolegeneration år 2006 har anden etnisk baggrund end dansk, men er opvokset hele deres liv i Danmark. Forhåbentlig er det hverken hudfarven eller religionen, der skal definere hvem, der er medborger i det danske samfund. De etniske minoriteter har også ret til et fædreland. De er ligeværdige danske borgere.

Selvom mange af disse nye danske borgere grundlæggende føler sig danske og ofte ingen tilknytning har til deres forældres hjemlande konfronteres de alligevel gang på gang med, at resten af Danmark ikke ser dem som ligeværdige borgere, men som "fremmede", "udlændinge", "ikke-danske" eller "indvandrede". Den indstilling skal ændres.

Udgangspunktet skal være, at alle danske statsborgere har ret til at påvirke det danske samfund og hvad der kan kaldes den danske kultur. Uanset om de er indremissionske, økologer, førtidspensionister eller af mellemøstlig afstamning.

Det er altså ikke "dem", der skal tilpasse sig "vores" samfund - eller "os", der skal tilpasse os "deres" kulturer. Demokrati er ikke bare at flertallet bestemmer, men at der tages hensyn til alle slags mindretal. Det er samfundet der skal

præges af os alle på lige fod. Uanset social, uddannelsesmæssig, geografisk eller etnisk baggrund. Det demokratiske fællesskab skal gennem dialog definere samfundsprincipperne.

Som SF'ere har vi også holdninger til, hvordan vi synes samfundet skal være. Uanset vores etniske afstamning og vores religiøse overbevisning er det vores folkesocialistiske opgave at kæmpe for, at demokrati, ligebehandling og solidaritet er de dominerende samfundsværdier. Og netop disse principper skal udgøre vores grænse for hvilke "kulturelle" forskelligheder, der bør accepteres.

Derfor skal vi vende os imod både den gammeldags hvide dansker, der synes det er i orden at give sine børn en endefuld og den konservative nydansker, der forbyder sin kone at gå til sprogundervisning.

Danmark for alle borgere

Der er ikke brug for nye polariseringer i det danske samfund. Der er ikke brug for at splitte den danske befolkning, som det sker i dag når de fleste politikere snakker om "de fremmede" versus "danskerne". Der er i stedet brug for at finde frem til, hvad vi kan forenes omkring. Meget af det, der traditionelt har bundet os sammen som danskere er nedtonet i det multikulturelle Danmark. Det at være dansk hænger ikke længere sammen med Morten Korchs homogene landsbysamfund. Vidt forskellige uddannelsesniveauer, socialklasser og kulturelle baggrunde betinger, at det bliver nogle nye værdier, der binder os sammen som danske medborgere.

Der er i dag en række samfundsværdier, vi kan samles om og kalde fælles for alle danske borgere uanset vores sociale, uddannelsesmæssige, etniske eller religiøse baggrund. Der er en grundlæggende konsensus om dels den solidaritet, der er grundlaget for velfærdsstaten, dels det levende demokrati, der bygger på dialog og samtale. Det er ikke hudfarven eller religionen, men værdier om solidaritet, demokrati og ligestilling, der skal binde borgerne sammen i det mangfoldige Danmark.

Derfor er det vores folkesocialistiske opgave altid at tænke hensynet til minoriteterne med i lovgivningen, uanset om temaet er arbejdsmarkedspolitik, dyrevelfærd eller mediepolitik.

- **En dansk ingeniør vil ofte have meget mere til fælles med en ingeniør med iransk baggrund, end med en vestjysk fiskerkone.**
- **Forhåbentlig er det hverken hudfarven eller religionen, der skal definere hvem, der er medborger i det danske samfund.**
- **Det er ikke hudfarven eller religionen, men værdier om solidaritet, demokrati og ligestilling, der skal binde borgerne sammen i det multikulturelle Danmark.**

- **Vi skal vende os imod både den gammeldags hvide dansker, der synes det er i orden at give sine børn en endefuld og den konservative nydansker, der forbyder sin kone at gå til sprogundervisning.**